

1956

**SLOVENSKI
ČEBELAR**

3-4

VSEBINA

Stane Mihelič: Zlozljiv čebelnjak	49
Avgust Bukovec: O nesodobnih in sodobnih panjih (Nadaljevanje)	54
M. Rožman: Nekaj pripomb k vzreji matic	58
Dr. Leon Kocjan: Iz razgovorov s strokovnjakom za boleznj matic	61
SR in FR: Važnost cvetnega prahu	64
A. B.: Čemerika	68
F. Vodnik: Uravnavanje telesne toplote pri čebelah	70
Efer: Egiptovska čebela (Konec)	72
M. Rožman: Prvi spomladanski pregled	75
P. M.: Pajesen pozimi	77
F. R.: Spomladanska čebelarska opravila	78
Janez Pašet: Iz zapiskov čebelarskega pritepenca	82
Avgust Bukovec: Za kratek čas in v svarilo	85

OPAZOVALNICE

Poročilo za januar in februar	87
---	----

MALI KRUHEK

In memoriam, Izkoriščanje spomladanskega gradilnega nagona. Kako najlaže doženemo, iz katerega panja je kak roj? Kadar vsajate roje v AŽ-panj. Pomen obnožine in toplote za spomladanski razvoj panjev. Nekaj pojasnil o pršičavosti. Zažičevanje satnic. Nasadi na železniških nasipih. Lakota v panjih mesca maja. Takile smo	89
---	----

NASA ORGANIZACIJA

Vabilo na V. redni občni zbor Zveze	92
Popis čebelarstev	95
Dopisi: Čebelarske družine ljubljanskega društva so zborovale. Poročila o delovanju podeželskih čebelarskih organizacij	95

List izhaja v začetku vsakega drugega mesca. Izdaja ga »Zveza čebelarskih društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska ga Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja pa uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 400 din, za nečlane in inozemstvo 500 din. Posamezna dvojna številka stane 90 din. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 60-KB-1-Z-1077

ZLOŽLJIV ČEBELNJAK

STANE MIHELIC

Poglavitni deli čebelnjaka

Načrt zložljivega čebelnjaka, ki ga tu opisujem, je izdelan natančno za 24 AŽ-panjev na 11 satnikov. Panji stoje v čebelnjaku drug na drugem v treh vrstah, v vsaki vrsti je po osem panjev. Oporni okvir sredi čebelnjaka deli notranjost čebelnjaka v dva enaka dela. V vsakem od teh delov je po 12 panjev. Ker je velikost čebelnjaka odvisna od velikosti panjev, naj omenim, da so pri izdelavi tega načrta upoštevani panji z zunanjo višino 625 mm, zunanjo širino 439 mm in zunanjo dolžino 611 mm (obod s sprednjo stranico). Ko poznamo te mere, nam ne bo težko določiti višine, dolžine in globine čebelnjaka. V našem primeru mora biti vsaj 1875 mm (3×625 mm) visok, 3512 mm (8×439 mm) dolg in 611 mm globok. Z drugimi besedami povedano: toliko prostornine mora biti v čebelnjaku za panje, seveda pa je treba upoštevati, da je zaradi lažjega dela potrebna nekoliko večja notranja prostornina čebelnjaka. V samem načrtu je vse to že tako odmerjeno.

Zložljiv čebelnjak sestoji iz sledečih poglavitnih delov:

- a) podloge z naletno desko in dodatno letvo;
- b) dveh stranic s srednjim opornim okvirom;
- c) dvokrilne strehe;
- č) štirikrilnih vrat;
- d) prednjega nosilca strehe s ščitno strešico ter
- e) zadnjega nosilca strehe in vrat.

Vsi deli so iz poskobljanega smrekovega (borovega, hojevega) lesa.

I. Podloga

Podloga je sestavljena iz treh prečnikov (1) in dveh podolžnih letev (2). Prečniki in podolžni letvi se s posebnimi zarezi spajajo v podolžen, pravokoten okvir, na katerega pritrdimo stranici čebelnjaka in oporni okvir.

Prečniki podloge merijo $1300 \times 180 \times 45$ mm, podolžni letvi podloge pa $4000 \times 140 \times 45$ mm.

Prečniki podloge so zarezani na dveh mestih. Zareze so po 45 mm široke in 80 mm globoke. Podolžni letvi sta zarezani na treh mestih. Zareze so po 45 mm široke in 60 mm globoke. Kako so zareze razporejene na prečnikih podloge in podolžnih letvah, je razvidno iz naslednjega:

a) prečniki podloge:

razdalja od začetka prečnika podloge do prvega roba zarez	355 mm
širina zarez	45 mm
razdalja med obema zarezama	540 mm
širina druge zarez	45 mm
razdalja od druge zarez do drugega konca prečnika	355 mm
celotna dolžina prečnika podloge	1300 mm

b) podolžni letvi podloge:

razdalja od začetka letve do prvega roba zarez	184,5 mm
širina zarez	45 mm
razdalja med prvo in drugo zarez	1748 mm
širina druge zarez	45 mm
razdalja med drugo in tretjo zarez	1748 mm
širina tretje zarez	45 mm
razdalja od tretje zarez do drugega konca letve	184,5 mm

Še enkrat pripominjam, da so pri prečnikih podloge zarezne globoke 80 mm, pri podolžnih letvah pa le 60 mm. Seveda je treba pri zarezovanju vzeti kak milimeter več, če hočemo, da bomo posamezne dele laže sestavili in razstavili.

Ko smo napravili zarezne tako v prečnike kakor v podolžne letve podloge, postavimo na ravnino prečnike podloge vzporedno drugega z drugim v določenih razdaljah tako, da so zarezne zgoraj. Nanje položimo podolžni letvi z zarezami navzdol. Zarezne prečnikov in podolžnih letev se morajo stikati in utopiti druga v drugo. Če smo delali natančno po merah, dobimo tako raven, pravokoten okvir — podlogo čebelnjaka. Na izletni strani čebelnjaka položimo na ven moleče konce prečnikov podloge n a l e t n o d e s k o (3), ko smo prej te konce poševno prirezali, kakor kaže slika.

II. Stranici in srednji oporni okviri

Stranici zložljivega čebelnjaka sta sestavljeni vsaka iz trodelnega okvira in desk, s katerimi je trodelni okvir od zunanje strani obit, srednji oporni okvir pa le iz trodelnega okvira, enako velikega, kakor je okvir pri stranicah. Okvir za stranici in srednji oporni okvir je pravokotnik, visok 1980 mm, širok 700 mm in debel 35 mm.* Sestavljen je iz 80 mm širokih letev (5, 6). Oba okvira za stranici obijemo na zunanji strani s 15 mm debelimi deskami (7), dolgimi 2000 mm. Obijemo ju tako, da mole deske na spodnjem koncu okvira 20 mm čez okvire. Srednjega opornega okvira ne obijamo z deskami. Deske na stranicah so zataknjene druga v drugo (utor in pero).

III. Dvokrilna streha

Kakor smo naredili okvire za stranici in srednji oporni okvir, naredimo tudi dva trodelna okvira za dvokrilno streho. Okvira sta dolga 1980 mm, široka 1000 mm. Letve (15, 16) so široke po 80 mm in debele 25 mm. Na okvira pribijemo z zgornje strani 10 mm debele in 2000 mm dolge deske (17) tako, da mole pri kapu 20 mm čez okvir. Na deske pritrdimo pločevino in jo primerno zarobimo. Po možnosti napravimo na podolžnih robih strehe na pločevini kake 3—4 mm visok rob, da se bo dežnica odtekala le po strehi navzdol tudi v primeru, če nismo postavili

* Les za okvire stranic je lahko debel samo 25 mm, za okvire strehe in vrat pa 20 mm; prav tako so tudi deske za obitje okvirov kak milimeter tanjše, da je čebelnjak lažji.

čebelnjaka popolnoma vodoravno. Cenejše, a vendar dovolj trpežno je kritje s 4 mm debelim lesonitom. Treba je seveda lesonit večkrat prepojit s firnežem ali lanenim oljem, še bolje pa je, če ga prepleskamo s sivo ali belo barvo.

Lesonit pritrdimo na streho s približno 30 mm širokimi, 10 mm debelimi in 2000 mm dolgimi letvami iz trdega lesa tako, da pribijemo ob vsakem podolžnem robu strehe po eno letev, tretjo pa po sredini. Tudi ob zgornjem robu strehe pribijemo na lesonit po eno prečno letev. Kjer pritrdimo lesonit neposredno z žablji na streho (ob kapu na spodnji strani), ga pribijemo z žablji, ki ne rjave.

IV. Štirikrilna vrata

Zanje potrebujemo 4 trodelne okvire, 1980 mm dolge in 881 mm široke. Letve (19, 20) zanje naj bodo 80 mm široke in 25 mm debele. Na okvire nabijemo 15 mm debele in 2000 mm dolge deske (21), ki so staknjene druga v drugo (utor in pero) in mole na spodnji strani 20 mm čez okvir. Če hočemo, da ne bo med posameznimi krili vrat rež, moramo deske tako pribiti na okvire, da bodo ob stikih te reže pokrite. Tako za vrata kakor tudi stranice moramo izbrati lep les, da ne bodo iz njega izpadale grče.

V. Strešni nosilci

Oba strešna nosilca (12, 13) sta iz 50 mm debelega lesa in imata obliko podolžnega peterokotnika z osnovnico 3561 mm. Stranici peterokotnika, ki sta pravokotni na osnovnico, sta visoki pri prednjem nosilcu po 120 mm, pri zadnjem pa 100 mm. Zgornja dva kraka peterokotnika se stikata natančno nad sredino osnovnice, in sicer pri prednjem nosilcu 220 mm, pri zadnjem 200 mm visoko.

Ob spodnjem robu (ob osnovnici) prednjega nosilca na zunanji strani je s šarnirji pritrjena ščitna strešica (14) — 25 mm debela, kakih 200 mm široka in 3561 mm dolga deska. Pritrjena je tako, da se odpira, kadar nosilec namestimo na svoje mesto, navzdol, sicer pa leži ob nosilcu. Ta strešica je potrebna, ker bi v nasprotnem primeru morali napraviti širšo streho, ki pa bi bila pretežka in nerodna pri prevažanju.

Ko smo tako izdelali vse poglobitve sestavne dele zložljivega čebelnjaka, se lotimo okovja, ki ga potrebujemo za povezavo vseh delov. O tem pa prihodnjič.

LESENI DELI ZLOZLJIVEGA ČEBELNJAKA

Zap. št.	Šte- vilo kosov	Poimenovanje	Dol- žina v mm	Širina v mm	De- belina v mm	Poraba lesa v m ³
I. Podloga						
1	3	prečniki podloge	1300	180	45	0,031590
2	2	podolžni letvi podloge	4000	140	45	0,050400
3	1	naletna deska	3630	200	25	0,018150
4	1	dodatna letev k zadnji podolžni letvi	3630	60	30	0,006534
II. Stranici in oporni okvir						
5	6	pokončnih letev za okvir stranice in opornico	1980	80	35	0,033264
6	12	prečnih letev za okvir stranice in opornico	700	80	35	0,023520
7	2	deski za stranici	2000	700	15	0,042000
8	2	ščitni letvi za prednji del stranic . .	1980	70	30	0,008316
9	1	ščitna letev za prednji del opornega okvira	1860	75	30	0,004185
10	2	ščitni letvi za zadnji del stranic . .	1980	50	30	0,005940
11	1	ščitna letev za zadnji del opornega okvira	1880	35	30	0,001974
III. Strešni nosilci						
12	1	prednji strešni nosilec	3561	12-22-12	30	0,002350
13	1	zadnji strešni nosilec	3561	10-20-10	30	0,002137
14	1	ščitna strešica pri prednjem nosilcu	3561	200	25	0,017805
IV. Dvokrilna streha						
15	4	podolžne letve za strešni okvir . .	1980	80	25	0,015840
16	8	prečnih letev za strešni okvir . . .	1000	80	25	0,016000
17	2	deski za streho	2000	1000	10	0,040000
18	1	letev za pritrditev strehe	1030	60	25	0,001545
V. Štirikrilna vrata						
19	8	podolžnih letev za okvir vrat . . .	1980	80	25	0,031680
20	16	prečnih letev za okvir vrat	880	80	25	0,028160
21	4	deske za vrata	2000	880	15	0,105600
Skupaj . . .						0,486990

O NESODOBNIH IN SODOBNIH PANJIH

AVGUST BUKOVEC

Matična rešetka je po mnenju nekaterih huda mučilnica za čebele, češ da le trudoma prehajajo skozi njene reže in da kovina povečuje mraz v panju. To trdi le tisti, ki čebel pri prehajanju skozi reže nikdar ni opazoval. Videl bi, kako urne so pri tem in da rešetka zanje ne pomeni nobene ovire. Tisto, da bi čebele zaradi kovinaste rešetke bolj zeblo, je tudi za lase privlečen očitek. Čebela v nogah sploh ne čuti mraza, kot bi ga človek ne čutil, če bi se z nohtom dotaknil ledu. Tovarišu Ušaju se zdi rešetka za AŽ-panj premajhna. Nič naj ga to ne bega, kar pravšna je.

Še bolj nedolžen je očitek pravkar imenovanega tovariša, da kvarimo s tem, ko uporabljamo v medišču starejše sate, barvo svetlega medu, češ da je med iz takega satja temnejši. Jej, jej, kaj vse ljudje vidijo v domišljiji.

Ali je lega satov v AŽ-panju pravilna? V primeri s »sodobnimi« panji, na primer z dadantovci čisto gotovo, ker je podolžna, kakršna bi morala biti v vsakem panju, ki ga opravljamo od zadaj.

Kako pa je z oskrbovanjem čebel v AŽ-panjih? Njegovi nasprotniki trdijo, da je delo težko in zamudno ter da se pri tem mnogo čebel pokonča. Tovariš Ušaj trdi celo, da si upa prej pregledati tri dadantovce, kakor en AŽ-panj. Hudirja, nisem vedel, da je tak čebelarski kampilje! Priznam, da je panje od zgoraj in na planem lažje oskrbovati, toda tudi v AŽ-panju si čebelar spretnih rok kmalu pridobi toliko vaje v ravnanju s sati, da obvlada vsako delo pri čebelah igraje in brez sleherne škode zanje. Seveda, če šari po panjih Janez Rogovilež, ne bo šlo brez mrličev, saj tudi pri oskrbovanju od zgoraj ne gre brez njih. Da bi pa kdo tri dadantovce prej pregledal kakor kdo drug en AŽ-panj, nak tega pa tovarišu Ušaju kratko in malo ne morem verjeti. Pojem »pregledati« je zelo raztegljiv.

Da je AŽ-panj sposoben za zlaganje v skladovnico, niti ni treba posebej omenjati. Saj je to ena izmed njegovih osnovnih dobrih lastnosti. Ta prednost se uveljavi zlasti pri prevozih čebel ter na tujih pasiških, kjer panje lahko zložiš v skladanico na majhnem prostoru.

Največja prednost tega panja pri prevažanju pa je, da je tako rekoč mimogrede pripravljen za potovanje. Kdor ima panje v redu, mu ni treba drugega, kakor panju dati malo vode, od-

preti dušnik in na noč čebele pripreti. Naši prevaževalci najbolj vedo, kako dragocene so včasih minute, ki so jim odmerjene zvečer za nakladanje na zgodaj odhajajoči nočni vlak.

Až-panju očitajo, da čebele pri prevozu bolj trpe kakor pri dantovcih, ker je prezračevanje panja slabo. Čebele pritisnejo na mreže v okencih in s tem ovirajo izmenjavo segretega zraka s hladnejšim.

Na vprašanju o dobrem prezračevanju panja pri prevozu glodamo že desetletja. Dokler smo prevažali v okviru Slovenije, ni bil to nikak problem, postal pa je, ko smo se začeli spuščati izven meja Slovenije več sto kilometrov daleč. Dasi smo v zadnjih letih prezračevanje panja izboljšali, nismo še dosegli, da bi se lahko čebele vozile ob veliki zračni toplini pet sto, šest sto kilometrov daleč, ne da bi trpele. Takega panja ni in ga tudi še dolgo, dolgo ne bo, ali pa ga sploh ne bo. Tudi »amerikanci« niso v tem pogledu dosti na boljšem, čeprav imajo dušnike zgoraj in jih je mogoče zatemniti. Naši prevaževalci lahko mnogo povedo o naravnost katastrofalnih izgubah »amerikancev«, prepeljanih iz Vojvodine na pa-sišča v okolico Malovana v Liki.

V zadnjem času je končno vendarle prodrlo naziranje, da je na dolgi vožnji, ki traja eno noč in še ves naslednji dan, pametneje zjutraj vagon na kaki postaji ustaviti, čebele razložiti in zvečer vožnjo nadaljevati. To velja le za primer velike zračne topline. Bolje je nekoliko več truda in stroškov kakor desetine mrtvih družin. Tako so ravnali že naši stari kranjičarji. Če jih je na poti prehitel dan, so zavozili na kak travnik stran od ceste, panje odprli, jih zvečer zopet zamašili in nadaljevali pot.

Še dva očitka tov. Ušaja moram zavriniti. Pravi, da je žrelo pri našem panju premajhno in da je zavljo tega zimsko prezračevanje družin slabo. Posledice tega so moča v panju, plesnivo satje in skisan med, ki povzroča grižo. Zaradi velikega žrela pri »amerikancih« čebele tudi manj rojijo.

Ravno 50 let čebelarim, pa sem enkrat samkrat imel vlago, plesnobo in grižo v panjih. Bilo je to menda 1946. leta, ko je bil v panjih sam kostanjev med in leskova mana, zima pa huda in nenavadno dolga.

Kaj povzroča vlago? Slabo zapažene čebele, neprimerna zimska hrana (kostanj, mana, hojavec), osirotelost panja in nemir v družinah, ki smo jim jeseni dodali čebele. To so vzroki za navedene škodljive pojave, ne pa premajhno žrelo.

Več let sem delal pri nekaterih družinah take poizkuse, da sem jim na zimo žrela narahlo zamašil z vato. Izvrstno so prezimile. Rajnki čebelar Virient v Olševku pri Kamniku je nekoč jeseni zamašil žrelo nekega velikega panja, v dobri veri, da je prazen. Spomladi, konec marca, je stikal po praznih panjih in naletel tudi na tisto družino. Sedela je mirno in se šele prihodnji dan otrebila. Bila je popolnoma zdrava, čeprav je bila zaprta nad štiri mesce. Ta dogodek je Virient pozneje opisal v Slovenskem čebelarju. Znana je krilatica znamenitega čebelarja in izumitelja satnikov Berlepscha, ki je rekel: »Čebelja družina potrebuje pozimi hudičeve malo zraka.« To so dokazali tudi dunajski in ruski poizkusi.

Tov. Ušaj očitno ne ve, da naša čebelarna že več let prodaja samo panje z ameriškiimi žreli. O katastrofalnih zimskih izgubah v panjih, ki se opravljajo od zgoraj, pa previdno molči...

S tem sem obdelal AŽ-panj do »fermenta«, kakor smo včasih rekli. Sedaj mi je kritično oceniti še panje »amerikance«, oziroma dadantblattovce, ki veljajo za najbolj razširjene in najbolj sodobne. Da mi ne bo kdo očital pristranske sodbe v korist AŽ-panju, naj navedem vse dobre in slabe strani tega panja, ki jih je tov. Ušaj objavil v »Naprednem pčelarstvu«.

Dobre strani tega panja so sledeče: 1. Prostornina plodišča m a t e m a t i č n o (!) ustreza potrebam dobre družine. 2. Matica redkokdaj uide v medišče. Zaradi tega odpade matična rešetka (mučilnica za čebele). 3. V medišču so polsati, kar je za naše (srbske), večinoma skromne paše velike važnosti, saj je v takih satih mogoče pridelati sortiran med. 4. Veliko žrelo čez vso širino panja omogoča čebelam poleti neoviran odhod in prihod, pozimi pa dobro prezračevanje. Pri širokem žrelu čebele tudi manj rojijo. 5. Panj je od zgoraj mogoče naglo pregledati. 6. Pri prevozu na pašo je prezračevanje dobro. Dušnik lahko zatemnimo. 7. S temi panji je mogoče čebelariti na moderen, tako imenovani ameriški način. 8. Pri točenju je mogoče pregnati čebele iz medišča s krpo, namočeno v karbolni kislini. 9. Če je treba, lahko čebele hranimo tudi tako, da pod plodišče postavimo medišče s hrano.

O d g o v o r i : K 1. točki. Že na drugem mestu sem dokazal, da je panj s toliko prostornino za razmere v Sloveniji odločno prevelik. Ali ustreza razmeram v vzhodnih delih Jugoslavije, ne morem presoditi. Tam so izvrstne paše na primer na akaciji, čišljaku (stachys) pravem zajblju, jesenskem vresju, rožmarinu, polaju itd, ki jih v Sloveniji

sploh ni ali pa so manj izdatne. Gotovo bo panj za tiste kraje primeren.

K 2. točki. Brezpomemben argument! O »mučilnici« sem odgovoril na drugem mestu.

K 5. točki. Samo namišljena prednost! V Sloveniji imamo v me-dišjih cele in tudi starejše sate, pa pridelujemo sortiran med, izvzemši cvetličnega, ki je po barvi za vsakim voglom drugačen.

K 4. točki. Pojasnilo glej na drugem mestu! Na manjšo rojivost bo mnogo bolj vplivala velika prostornina plodišča kakor široko žrelo.

K 5., 6., 7., 9. točki. Vse res!

K 8. točki. Karbolna krpa kot sredstvo za pregon čebel iz zane-šenega medišča se menda sme uporabljati samo na planem, nikakor pa ne pri točenju medu v čebelnjaku, ker bi potem med smrdel po karbolu.

Brez dvoma so »amerikanci« izvrstni panji za izkoriščanje dobrih dolgotrajnih paš. Za ameriška in ruska čebelarstva z mnogimi sto ali celo z več tisoči panji primernejšega panja niti misliti ne moremo. Pri takih obratih je zelo važno in odločilno, da vsa glavna opravila, zlasti odvzemanje medu, izvršiš z lahkoto in z majhno zamudo. Da-dantovce in langstrothovce so rodili ameriški rekordni donosi medu, ki dosegajo včasih naravnost neverjetne številke, 100 kg in še več na panj.

Vse delo pri čebelarskih obratih v Ameriki se odvija kakor na tekočem traku. Enkratna žetev, odkrivanje (obrezovanje) satov z električnim nožem, velika radialna točila na več desetih satov, tanki za med, avtomatična polnitev transportnih posod, vse to so značilnosti teh obratov. V Ameriki je mehanizacija v čebelarstvu tako na višku in so čebelarski pripomočki tako ceneni, da pošiljajo na primer An-gleži vosek v Ameriko, kjer jim ga predelajo v satnice; to jim je ceneje, kakor če bi satnice izdelovali doma. Menda so samo še v Rusiji tako ugodni pogoji za velečebelarstva.

K s l a b i m l a s t n o s t i m t e h p a n j e v p r i š t e v a t o v. Ušaj tele:

Ker obstoji dadant-blattovec iz več delov, ga je mnogo težje pri-praviti za prevoz kakor AŽ-panj. Če hočemo pregledati plodišče, ko so na njih nastavljena medišča, moramo poprej ta odstraniti. Pregled panjev je odvisen od vremena.

S tem sem povedal vse, kar sem nameraval o panjih samih. Pa se dajmo nekoliko pomeniti še o naših čebelnjakih in o vprašanju, ali kaže v nekaterih pokrajinah Slovenije uvesti sodobnejši način čebe-larjenja, to je čebelarjenje na planem.

(Dalje prihodnjič)

NEKAJ PRIPOMB K VZREJI MATIC

M. ROZMAN

O vzreji matic smo v Slovenskem čebelarju že večkrat govorili. V tem članku bi rad osvetlil nekatere podrobnosti in zanimivosti, ki morda niso še znane.

P r v i č : *rednik*. Rednik mora biti živalna družina v rojilnem razpoloženju, to se pravi taka družina, ki nastavlja matičnike. Še bolje pa je, če jih ima že nekaj zaleženih. Rednika je treba dražilno krmiti, posebno če ponehava paša ali ob slabem vremenu. Krmimo ga v tem primeru vsaj dvakrat dnevno: zjutraj in zvečer. Družino, ki smo jo določili za rednika, moramo skrbno in toplo odeti. Rednik mora imeti prostor za gojitev trotov!

D r u g i č : *vzrejno gradivo*. Do sedaj smo uporabljali za vzrejo do dveh dni stare ličinke. Vendar danes tega več ne delamo, ker dobimo iz njih manjvredne matice. Analiza hrane nam kaže, da dobivajo ličinke delavk sicer prve dni mleček, vendar ima ta drugačne sestavine kakor mleček matičnih ličink!

T r e t j i č : *plemenilnik*. Za vsak plemenilnik rabimo 200 do 250 čebel, t. j. polno zajemalko (čebel). Plemenilnik, ki je slabo naseljen, ali plemenilnik, ki je prenaseljen, se nikakor ne obnese. V obeh primerih se zna zgoditi, da bo vzrejevalec dobil s plemenišča praznega!* Če smo porabili za naselitev plemenilnika rednikove čebele (seveda presejane), je to povsem v redu. Če pa vzamemo čebele iz drugih panjev, moramo paziti, da izvirajo iz plodišča. Najbolje je, da ometemo sate s polegajočo se zalego ali sate, na katerih je še dovolj odprte zalege. Nikakor ne smemo uporabiti čebel z okenc ali iz medišča! Stare čebele se na plemenišču rade preselijo k trotarju ali v druge plemenilčke, posebno v one, ki imajo že sprašene matice. Do tega preseljevanja navadno pride, če je na plemenišču količkaj paše.

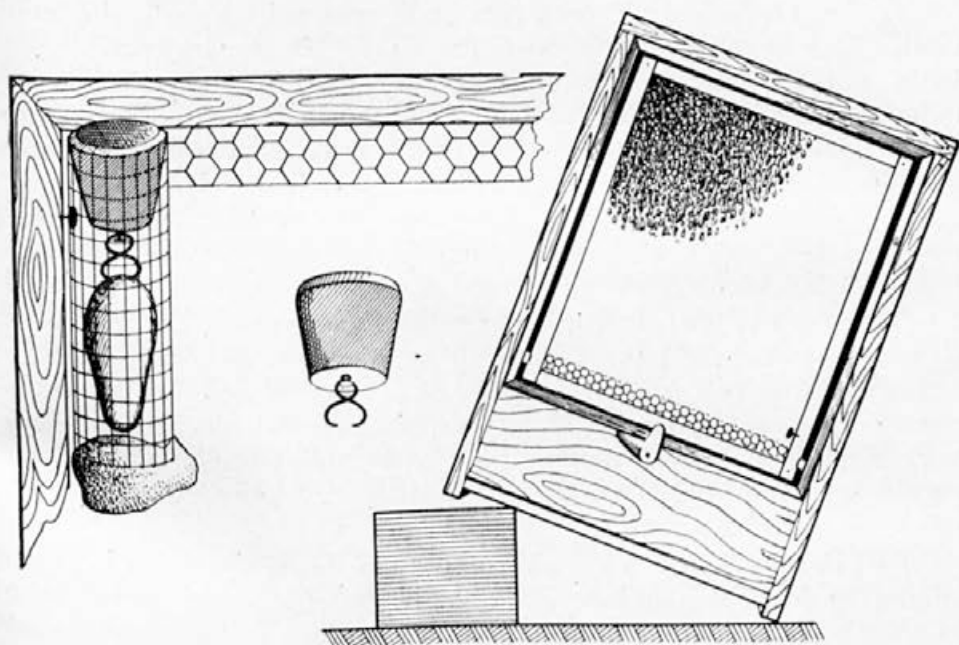
Ako ostanejo stare čebele vendarle v plemenilniku, kaj rade napačejo matico, ko se vrne s prahe, in jo umore. — Stare čebele prav rade

* Na francoski plemenilni postaji (Station d'insemination artificielle d'Albi France) so preizkušali vpliv mraza na matice. Napravili so prav majhne plemenilnike in dodali samo 50 do 60 čebel. Izid je bil sledeč: v 35 %, dodanih matičnikov so ličinke poginile, 60 % matic je bilo pohabljenih in samo 5 % normalno razvitih. V plemenilnikih, katerim so dodali 300 ali več g čebel, pa je bil dosežen tale uspeh: samo 2 % neizvaljenih matic v dodanih matičnikih, 5 % iznakaženih (slabo razvitih) matic in 93 % normalno razvitih.

Če je naš normirani plemenilnik prenapolnjen, ob količkaj dobri paši na plemenišču kaj rad izroji.

zapustijo panj, ko porabijo vso rezervno hrano (lakotni roj). Primeri pa se tudi, da zapuste plemenilnik kljub zadostni hrani — še preden se matica spraši. — Pozor! V plemenilnik torej le mlade čebele!

Da preprečimo pobege, je prav, da pustimo presejane čebele vsaj eno noč v sejalniku na hladnem in temnem prostoru. Drugo jutro zarana (ob štirih zjutraj) napolnimo plemenilnike z njimi. Čebele v plemenilnikih pustimo nato še 24 ur stradati v temni kleti. Le tako pripravljene

so voljne sprejeti matico. To dodamo v kletki, zamašeni s sladkornim testom, hkrati pa odpremo vhod do hrane. — Po vsem tem morajo plemenilniki brezpogojno za 48 do 60 ur nazaj v klet. Na predvečer (okoli petih popoldne) jih eventualno pustimo, da se sprelete, z mrakom pa jih zopet prenesemo v klet. Če tako ravnate, vam čebele prav gotovo ne bodo pobegnile in lahko računate na stoo odstotni uspeh sprašitve.

Če pa smo čebelam v plemenilniku dodali zrel matičnik namesto že izvaljene matice, ga moramo vcepiti pritrjenega na čepek ob satiču zgoraj tik satnice (glej sliko). Prav je, da matičnik zavarujemo z okroglo žičnato matičnico, ki je spodaj zadelana s sladkornim testom. Pri tem opravilu moramo postopati prav previdno, da ne razburjamo po nepotrebnem na pol otrplih čebel v plemenilniku. Zato je prav, da postavimo plemenilnik v kleti narobe, zaradi česar se čebele stisnejo v grozd zgoraj,

t. j. na dnu plemenilnika (glej sliko). Ko dodajamo matičnik v kletki, plemenilnik obrnemo, hitro odpremo šipo in natakujemo na že prej zabit žebliček matičnico. Potem šipo zapremo in odmašimo odprtino, da omogočimo čebelam dostop do hrane. Plemenilnike prenesemo za kake pol ure, to se pravi za toliko časa, da obsedejo čebele kletko z matičnikom, na sonce, potem pa jih postavimo, kakor sem že zgoraj omenil, najmanj za dva dni na hladno v klet.

Četrtrič: čepek. V prejšnjih časih smo pri precepljanju lepili matičnike s segretim voskom na čepke, kar je bilo večkrat prav neprijetno opravilo, posebno če so bili matičniki zaradi prerezane ličinke ali hube na zgornjem koncu vlažni. Bolj enostavno je, če zabijemo sredi čepka žebliček, ovijemo okrog njega mehko tanko žico in jo podaljšamo v zanko, v to zanko pa obesimo matičnik (glej sliko).

V preteklem letu so gojenci čebelarke šole preizkusili novi čepek. Izrežane matičnike smo obesili v zanke in čepke nezaščitene (brez matičnic) dodali plemenilnikom. Čebele so vse lepo sprejele (niti enega niso pregrizle) in jih trdno prilepile na čepke oziroma k žici. Poskusite tudi vi! Gojenci čebelarke šole so bili sicer mnenja, da bi bilo bolje, če bi matičnike pripeli na štirih mestih, namesto na dveh. Biti bi morala torej dvojna zanka, vendar bi bila večja nevarnost, da bi predrli ali kako drugače pokvarili matičnik; pa se je tudi pozneje izkazalo, da popolnoma zadostuje, če je pritrjen matičnik z enojno zanko, ker ga čebele takoj trdno prilepijo.

Petič: sladkorno testo. Za hrano mora dobiti družinica v plemenilniku 50 do 55 dkg sladkornega testa. Testo ne sme biti preveč trdo. Zamesimo ga tako, da vzamemo 3,50 kg sladkorja v prahu in malo manj ko 1 kg (kakih 90 dkg) dobrega cvetličnega medu. Pravo trdoto ima testo, če se 2 cm velika, iz njega napravljena kroglica samo malo razleze.

Šestič: hramček. V naš sedanji hramček gresta po dva plemenilnika. Vsak plemenilnik bi morali oviti v časopisni papir, da sta družinici topleje odeti in bolje ločeni med seboj. Tudi nad plemenilnikoma, t. j. pod streho, mora priti več pol časopisnega papirja. Sam hramček mora stati tako, da je zavarovan pred pripekajočimi sončnimi žarki. To dosežemo tako, da položimo nanj nekaj vej in te obtežimo!

Pregled plemenilčka. Nujno moramo paziti, da podnevi od 10. do 18. ure nihče ne hodi po plemenišču. Odpiranje hramčkov mora biti najstrože zabranjeno. Šele čez 10 dni smemo pregledati plemenilnike, toda samo v večernih urah. Če pregledujemo družinice dopoldne, se nam lahko zgodi, da bo družinica popoldne zapustila svoj domek. Dokler se ne pojavi zalega, ni priporočljivo jemati matic s plemenišča! .

IZ RAZGOVOROV S STROKOVNJAKOM ZA BOLEZNI MATIC

DR. LEON KOCJAN

Ni na svetu pomembnejše čebelarke knjige, ki ne bi v zvezi z boleznimi matic omenjala Fyga. Ta dela že 25 let na čebelarskem zavodu v Švici. Zavod in Fyga sem obiskal s podporo odbora Zveze čebelarskih društev Slovenije v juniju 1955.

»Do leta 1933 so bile čebelje matice glede na gradnjo organov zelo malo raziskane,« mi je pričel razlagati Fyg in nadaljeval: »Vse nenormalne matice pošiljajo švicarski čebelarji našemu zavodu v pregled. Za čebelarski inštitut v Švici je značilno, da ima s čebelarji zelo tesne zveze. Zaradi teh zvez s čebelarji smo od leta 1933 do danes preiskali čez 4000 matic ter ugotovili 68 raznih bolezni in anomalij matic.«

Fyg se je specializiral pred letom 1933 v Neaplju v internacionalnem zoološkem zavodu ter se po povratku v Švico posvetil na željo dr. Morgenthalerja anatomiji in histopatologiji matic. Napisal je večje število pomembnih znanstvenih razprav o boleznih matic. Že v začetku razgovora mi je izročil nekaj posebnih odtisov (separatov) svojih razprav. Separati so tudi našim čebelarjem, ki bi se zanimali za to problematiko, na uporabo. Razprave obravnavajo sledeče teme:

1. *Ali so trotje prenašalci bolezenske trotavosti pri maticah (1955).* V razpravi navaja Fyg rezultate šestletnega raziskovanja te bolezni. Ker je bolezen najbolj razširjena v Švici in jo je Fyg v razgovoru omenil na prvem mestu, bom o njej nekoliko več povedal kasneje.

2. *O procesih pri naravnem parjenju matic (1951).* V razpravi prikazuje Fyg s črteži in opisi spolne organe trotov, način parjenja matice s trotom in spolne organe pred kratkim sprašene matice. Zanimivi sta originalni fotografiji matice z znakom sprašitve.

3. *Opazovanja o narkotiziranju čebel z ogljikovo kislino (1950).* V spisu daje prednost narkozi z ogljikovo kislino pred etrom in kloroformom, vendar odsvetuje čebelarjem, da bi jo praktično uporabljali.

Naslednje tri razprave s širšim naslovom »Doneski k anatomiji, fiziologiji in patologiji matice« spadajo v posebno skupino znanstvenih raziskovanj Fyga.

4. *O dveh abnormalnih žilah na krilih matice (1946).* V razpravi opisuje redko anomalijo na žilah matičnih kril. Podobne anomalije so našli pri vinski mušici (drosophili) in ugotovili, da je ta spačenost dedna. Čebelar iz kraja Aargaua ni poslal matice v preiskavo zaradi spačenosti, ki je ni mogel opaziti, temveč zaradi tega, ker se je zelo malo njenih

jajčec razvilo in je bila njena zalega omejena samo na en sat. Vzroka slabega zaleganja in nerazvitja jajčec tudi Fyg ni mogel ugotoviti.

5. *Metoda za subkutano (podkožno) cepljenje matic pri študiju melanoze (1936)*. V tej deset strani obsegajoči razpravi navaja Fyg uvida, da je že leta 1934 opisal to bolezen in jo uvrstil med zajedalske bolezni matic. Nato opisuje težkoče in pomen umetnega okuževanja pri študiju bolezni. S slikami in opisom predoči čitatelju mesto okuženja na hrbtu matice. Takšna umetna okužba je možna tudi pri čebelah in trojih.

6. *Svojevrsna ovira pri zaleganju neke matice (1940)*. Fyg opisuje 37 dni staro matico, ki jo je prejel od čebelarja iz Biela. Njena jajčeca so bila sicer zdrava in oplojena, a jih ni odlagala v sredino celice. Fyg je dognal, da si je ta matica najbrž kmalu po sprašitvi zabodla želo v lastno črevo, ne da bi ga mogla spet izdreti. V nadaljnji polovici razprave prepričljivo dokaže, da ing. Jordan nima prav, ko trdi, da si matica pri zaleganju pomaga z želom. Za dokaz navaja lastne poizkuse, pri katerih je maticam odrezal žela, a so vendar pravilno zalegale.

7. *Donesek k poznavanju tako imenovane počrnelosti matic (1934)*. Razprava obsega 18 strani, pojasnjuje pa jo 25 črtežev, 9 mikrofotografskih posnetkov in slika »počrnele« matice. Bolezen je kot prvi opisal Arnhart z Dunaja. V diskusiji postavlja Fyg vprašanje, ali sta dve vrsti melanose, ali je izraz melanosa pravilen, če napada ta bolezen tudi čebele in kakšni so zunanji znaki melanose. Fyg je mnenja, da je vsaka matica, ki po pravilni sprašitvi ne prične zalegati, sumljiva. Prav tako je sumljiva, če brez vidnega vzroka preneha zalegati.

8. *O ugotovitvi flagelatov v blatniku čebele (1954)*. V razpravi opisuje amebam podobne praživali, ki jih je našel v sluznici blatnika. Verjetno spadajo v vrsto *Leptomonas*. Zato predlaga zanje ime *Leptomonas apis*. Najdene drobnoživke so 5–6 mikronov velike, dosežejo pa lahko tudi velikost 20–25 mikronov. Fyg meni, da to odkritje ni brezpomembno, če se spomnimo, da pritiče flagelatom in bakterijam tudi v črevesju termitov in mravelj važna vloga.

9. *Matica in nalezljiva spomladanska bolezen. (Invazija z nosemo in amebo, 1954.)* Po kratkem opisu obeh zajedavcev oceni škodo, ki jo je povzročila nose mavost v letih 1925, 1933, 1937, 1940/41 in 1949. Poleg nose me so tedaj našli v preiskanih čebelah vedno tudi ciste amebe. Od 223 mladih in starih matic, ki so bile poslone v preiskavo, je bilo 94 (42 %) nose mavih in 129 (58 %) zdravih. *Ti rezultati kažejo, da so matice za nose mavost prav tako sprejemljive kot čebele in troji*. Matice pa ostanejo tudi v močno napadenih družinah obvarovane pred invazijo, kar dokazuje preiskava 58 matic, od katerih je bilo 26 (45 %) bolnih in 32

(55 %) zdravih. Nazadnje razpravlja o odpornosti matic proti amebi in pravi, da bo treba še pojasniti vlogo amebe pri skupnem nastopanju z nosečo. Danes vemo samo toliko, da zavzame bolezen, kadar nastopata noseča in ameba skupaj, katastrofalen obseg.

10. *Ali lahko nastanejo čebele in matice tudi iz neoplojenih jajčec?* (1949.) V tej krajši razpravi razmotriva Fyg predavanje dr. Gregga, predsednika čebelarstva organizacije v Angliji, ki ga je imel na mednarodnem čebelarstvu kongresu v Zürichu, in zavrača izvajanja Dimitrijevića, predsednika jugoslovanske čebelarstva organizacije, ki je o tej problematiki govoril na X. čebelarstvu kongresu leta 1935 v Bruslju. Nato navaja raziskavanja dr. Mackensena iz Baton Rouge, Louisiana v Ameriki, ki je pri svojih poizkusih uporabljal poleg »zlate« čebele tudi italijansko in čisto kavkaško pasmo. Od vsake je vzredil večje število matic. Mackensenu je uspelo partenogenetsko (iz neoplojenih jajčec) vzrediti matice (!) in čebele.

Poleg gornjih razprav bodo naši čebelarji našli tudi v švicarskem čebelarstvu časopisu še mnoge druge, za znanost in za dvig čebelarstva važne članke, ki jih je v zadnjih 20 letih napisal Fyg.

»Če ne utegnemo takoj pregledati matice, jih moramo konservirati,« mi je razlagal Fyg. »Za pregled rabimo binokularni mikroskop z dvema nastavkoma, skozi katera gledamo z obema očesi hkrati. Za prepariranje matice so potrebne pincete in majhen nožiček, ki ga rabijo zdravniki za očesne bolezni.«

S Fygovimi raziskavami in ugotovitvami se nameravam v naslednjem nekoliko natančneje ukvarjati. Naj spregovorim najprej nekaj besed o anatomiji zdravih matic. Naše čebelarje največkrat zanima vprašanje, kako določujemo starost matice, ali še boljše povedano: *Kako razlikujemo mlado matico od stare?*

Starost matice določamo po več znakih.

V petrijevko nalijemo parafin in počakamo, da se strdi. Nato razpneemo in pričvrstimo na podlogo z bucikami matico. Ko prerežemo ob strani od konca do spodnjega dela zadka hitinski oklep na hrbtu ležeče matice in ga dvignemo, se odkrije slika notranjih organov matice. Največja notranja organa pri zdravi matici sta jajčnika, ki zapolnujeta pri sprašeni matici velik del votline v zadku. Vsak jajčnik sestoji iz kakih 200 cevok, v katerih so nanizana jajčeca. Vse cevke enega jajčnika se stekajo v jajcevod ali jajčno vodnico. Obe jajčni vodnici se spojita v nožnico, ki je v zvezi s semenskim mošnjikom. V njem hrani matica semenčice trota, s katerim se je sprašila. Jajčniki nesprašene matice so precej manjši in ležijo ob 6.—7. obročku.

Jajčeca se razvijajo verjetno tudi pri matici hormonalno ob sodelovanju rumenega telesca (corpus luteum). Če matica nima rumenih telesc, je to znak, da še ni zalegala. Ta rumena telesa ne izstopijo iz jajčnih cevč (ovariol), temveč potujejo nazaj.

Mlado matico ločimo od stare po raznih znakih. Samo pri mladi matici je žleza strupnica napeta, velika in napolnjena s strupom. Že čez pol leta ali konec prvega leta degenerira in pade skupaj kot prazna vreča. Hkrati dobi rjavkasto barvo. Po 2 do 3 letih žleza celo počrni.

»Narava je poskrbela,« je dejal Fyg, »da more pičiti samo mlada matica; stara matica ne piči!«

Sečnice ali tako imenovane Malphigijeve cevke, ki odvajajo iz telesa nerabne snovi, so pri mladih maticah svetle, rumene barve. Če so te sečnice zelene ali rjavkaste barve, je to zanesljiv znak, da je matica stara.

Starost matice lahko doženemo tudi po spremembah na spolnih organih. Pri mladih maticah je muskulatura organov vedno transparentna, pri starejših pa opazimo v tkivu belkasta poapnela mesta.

Kot peti znak starosti matice so neka posebna vrsta celic, tako imenovana maščobna telesa. Ta telesa so pri mladi matici napolnjena z urati in postanejo s starostjo rjavkasta.

(Dalje prihodnjič)

VAŽNOST CVETNEGA PRAHU

SR in FR

Dejstvo je, da so pašne razmere od leta do leta slabše. Te tožbe ni slišati samo pri nas, ampak povsod v svetu, kjer zahtevajo razni moderni agrotehnični ukrepi od zemlje čedalje večje dajatve. Medovitih rastlin je vedno manj, pa tudi takih, ki dajejo pelod, primanjkuje. Zato čebelarji ne smemo držati rok križem.

Zopet stojimo pred vprašanjem, kako se nam bodo družine spomladi razvijale. Vemo, da je razvoj družin odvisen predvsem od obnožine in skoraj neverjetno je, koliko je čebele porabijo. Dognano je, da potrebuje ličinka do zabubljenja okoli 0,15 g cvetnega prahu, to je toliko, kolikor ga prinese domov približno 15 čebel. Na mesec porabi en sam panj do 4,4 kg, na leto pa 15 do 20 kg obnožine. Težko si predstavljamo tolike množine cvetnega prahu v naravi, posebno pa še spomladi, ko je izbira medečega rastlinstva tako pičla.

Glavne paše so v naših krajih približno od začetka maja do 15. julija. V tem času lahko dobimo ob lepem vremenu še vedno dobre donose,

če imamo zmogljive, močne, zdrave družine. Imamo jih lahko le takrat, če smo na eni strani zazimili take čebele, ki so v svojem telesu nakopičile glavne snovi za proizvodnjo mlečka proti koncu zime, na drugi strani pa, če imamo v panjih zadostne količine cvetnega prahu. Z njim dražijo svoje žleze, da proizvajajo mleček, silijo matice k zaleganju ter s tem nadomestijo stare, odmirajoče jesenske čebele. Le-tem ni bil za proizvodnjo mlečka potreben pelod, ki je v panju v zalogi, kajti spremenile so že v jeseni nabranega v svojem telesu v maščobo in beljakovino in ga v tej obliki hranijo v sebi. Te rezerve pa se sčasoma, ko začne matica zalegati, izčrpajo. Mlade, na novo poležene čebele, ki stopajo namesto jesenskih, pa nimajo v svojih telesih potrebnih zalog beljakovin in maščob, zato si jih morajo pripraviti iz cvetnega prahu v panju. Tega so morale čebele jeseni nanositi v izobilju, tako da ga je dovolj vse do takrat, ko najdejo v naravi že novega. So pa, žal, kakor smo rekli, pašne razmere vedno slabše, zlasti jesenske. Poleg tega neredko neugodne vrvenske razmere ovirajo spomladansko pašo. Zgodi se torej lahko, da čebele jeseni niso nabrale potrebnega peloda, ali so ga dobile premalo, ali pa je čebelar pri zazimovanju, ko je gnezdo zoževal, odstranil iz nevednosti vprav sate s cvetnim prahom. Zato matice proti koncu zime ne morejo začeti zalegati, ampak morajo čakati, dokler čebele ne dobijo v naravi te neogibno potrebne hrane. Zaradi tega se tudi zalega razvija v zgodnji spomladi zelo počasi. Posledica so šibke družine, ki ostanejo take vse do glavne paše. Ker si opomorejo šele ob njej, seveda ne dajo pričakovanega donosa.

Umni čebelar bo torej jeseni skrbel, da bodo družine nabrale zadostne zaloge cvetnega prahu za zimo. Ta skrb odpade v krajih, ki imajo kako dobro pozno poletno ali jesensko pašo. Čebele prinašajo takrat poleg nektarja tudi cvetni prah. Če pa take paše doma ni, je treba v tej dobi, ki je za dobro prezimovanje važna, čebele dražilno pitati. Čebelar ima od tega dvojno korist: prvič družine vzredijo še precej mladih, za zimo in zgodnjo pomlad važnih čebel, drugič vneto začno nabirati cvetni prah. Saj izkušnja uči, da začno čebele to važno hranilo zaradi pitanja zopet nabirati, čeprav so ga v tem času že slabo prinašale, ker pač niso imele več mlade zalege in je čebelar iz tega sklepal, da ga v naravi ni več.

S pametnim dražilnim pitanjem torej lahko čebele spodbudimo, da si ustvarijo zadostno zimsko zalogo cvetnega prahu in da se nakopiči v njihovih telesih dovolj maščobe in beljakovin.

Je pa še drug način, kako čebelam lahko pomagamo, če imajo za zimo premalo peloda. Ponekod ga naberejo pri nas spomladi ali poleti

naravnost ogromne količine, n. pr. na vrbi ali na pravem kostanju; toliko ga je včasih v panjih, da že kar ovira zalego. Takrat lahko čebelar mirne duše vzame iz gnezda kak sat, natrpan s pelodom, ga zalije z medom ali z gosto sladkorno raztopino, da se ne pokvari, ter ga spravi na varnem, suhem mestu, jeseni ob zazimovanju pa ga vrne čebelam. Posebno tisti čebelarji, ki delajo jeseni nove družine s »suhimi« čebelami, morajo gledati, da jim dodajo sate s pelodom, sicer spomladi, čeprav so močne, ne bodo napredovale. Prišlo bo do zastoja, kakor hitro bodo zaloge tolšč in beljakovin v njihovih telesih izčrpane.

V skrbi za svoje ljubljenske si lahko pomagamo še drugače. Čist cvetni prah naberemo na leskah tako, da otresemo mačice na podstavljeno rjuho. Za panj, dva se to zamudno delo še nekako izplača, za večje število panjev pa bi se nedvomno obnesli osmukovalci peloda, kot jih imajo ponekod inozemci. Naj omenim mimogrede, da ni prav, ko avtor članka »Poročilo o potvanju v Švico« (SČ št. 7—8, 1955) nekako ljubo-sumno čuva za sebe tak osmukovalec. Ker je že vzbudil v nas neuasitno čebelarsko radovednost, bi bilo prav, da bi ga vsaj razstavil v Medeksovi izložbi ali ga pokazal in raztolmačil delo z njim na enem od mesečnih sestankov čebelarske družine. Še boljše pa bi bilo, da bi njegov opis objavil v SČ, če že ne more iz kakršnegakoli vzroka dati osmukovalec izdelati za prodajo.

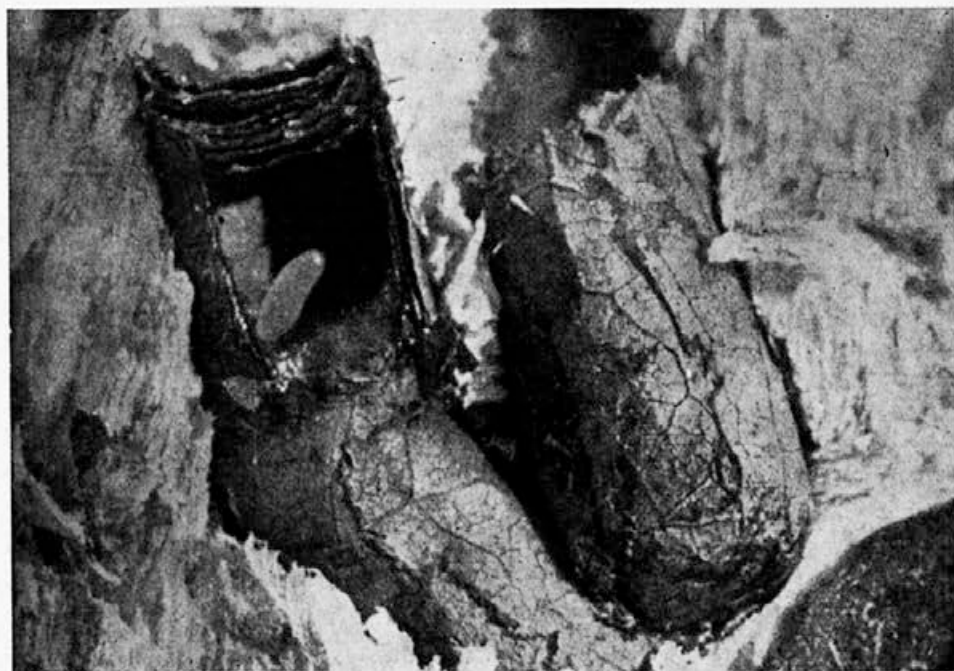
Ponekod v inozemstvu uporabljajo različne nadomestke za pelod, kot n. pr. sojevo moko, mleko v prahu, kvas itd. Nekatere nadomestke pokladajo blizu čebelnjaka na prostoru, zavarovanem pred padavinami, ali pa v panju, pomešane med sladkorno raztopino in med.

Od vseh do sedaj znanih nadomestkov še najbolje ustreza cvetnemu prahu moka plemenite soje, ki so ji odvzete grenke snovi. V njej je 41 % beljakovin (v cvetnem prahu jih je le 20 %), poleg tega pa še 20 % sladkornih vrst in 20 % maščobe z 2 % lecitina. Tudi je lahko prebavljiva, a njena zrnca so celo drobnejša od cvetnega prahu.

Poskusi pitanja s sojevo moko izven panjev se zaradi slabega vremena dostikrat ne obnesejo. Prof. dr. Schiller, ki je delal z njo poskuse še pred vojno, jo je zato pokladal v satju, prepojeno z medom. To pa je precej zamudno in nerodno delo. Lažje krmimo tako, da zmešamo 5 g sojeve moke z 20 g medu in 20 g sladkorne raztopine (1 : 2 = 50 %). To klajo damo čebelam zvečer v pitalnikih ali nizkih posodicah. Nenaavadno pohlepno jo bodo použile tudi pri najboljši paši, moko pa porabile ali spravile v celice, kar dokazuje, da ne delajo nikake razlike med njo in obnožino. Vendar so češki poskusi pokazali, da z medom ali s sladkorno raztopino pomešana sojeva moka nima tistega učinka

na krmilne žleze mladice kakor v suhem stanju. Dr. Ana Maurizio pa niti suhi sojevi moki, čeprav jo prinašajo čebele z zunanjega krmišča kot obnožino v panj, ne pripisuje posebnega pomena. Važnejša se ji zdita pekovski kvas in mleko v prahu. Razne inozemske tvrdke ponujajo take nadomestke v čebelarških časopisih. Pri nas tega v splošnem še ni, pa se, kot se zdi, že kaže potreba po njih. Nekateri čebelarji menda tudi že pri nas dodajajo čebelam to ali ono, kar se tu pa tam sliši, vendar o učinku previdno molče. A bilo bi dobro, če bi prišli z besedo na dan in povedali, kaj uporabljajo, kako in s kakim uspehom.

Hvaležna naloga naše tovarne močnih krmil bi bila, da bi začela izdelovati nadomestke za obnožino na podlagi sulfidne lužine. Kmetijski znanstveni zavod bi ji moral seveda pri tem pomagati z nasveti in kontrolnimi poskusi. Če bi se akcija obnesla, bi s tem naše čebelarstvo mnogo pridobilo. — Do tedaj pa poskušajmo sami s preprostejšimi nadomestki.

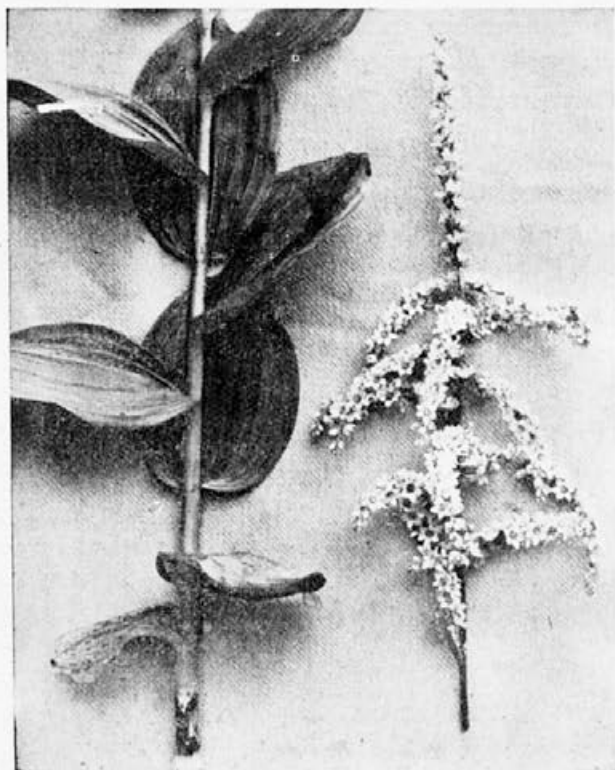
Zanimivo gnezdo čebele samotarke iz vrste krojačice (Megachile). Vsaka celica je ovita s krpicami, izrezanimi iz šipkovih listov. Na levi odprta celica z jajčecem

(Po fotografiji G. v. Frankenberga)

ČEMERIKA

A. B.

Tudi med rastlinami je nekaj takih, ki so čebelarom škodljive, pa je malo čebelarjev, ki jih poznajo. Njihova škodljivost postane očitna šele tedaj, če se na kakem mestu pojavijo v večji množini.

Listna in cvetna vejica čemerike

Izmed vseh rastlin je čemerika (*Verdrum album*) čebelarom najbolj škodljiva. Že njeno ime pove, da je strupena, saj je beseda čemer soznačnica za besedo strup.

Čemerika spada med linobarjevece in je trajnica. Zelo ji ugaja vlažna ilovnata zemlja. Preveč sonca ne prenese. V hribovitih krajih je več kakor po nižinskem svetu. Zraste precej čez 1 m visoko. Cvete v glavnem v prvi polovici junija, ko je življenje čebel na višku razvoja. Nekateri cveti so zelenkastobeli. Diše tako opojno, da povzročajo hud glavobol. Vonj je vsiljiv, neprijeten, že naravnost zoprn.

V korenu čemerike je hud strup (alkaloid), ki ga uporabljajo zlasti v veterinarski medicini, pa tudi za zatiranje živalskih uši in ščurkov. Čemerika dobro medi. Med je strupen. Učinkuje tako naglo, da najdemo mrtve čebele celo pod cvetočimi rastlinami. Večina zastrupljenih čebel pa vendar še zmore pot od cveta do čebelnjaka, toda samo manjši del od njih ima toliko moči, da se vrne v panje in odloži med v satje. Mnogo omotenih nabiralk popada na tla že pred panji in tam umrje. Ostale nabiralke padejo v panjih, prav tako pa tudi mladice, ki se med cve-

tenjem čemerike polegajo. Te pomrjejo zaradi tega, ker se takoj, ko zapuste celico, napijejo zastrupljenega medu. *Žive ostanejo v glavnem le čebele srednje starosti*, ki še ne izletavajo na pašo in se ne ukvarjajo več s pitanjem zalege.

Tla pred čebelnjakom so ob cvetenju čemerike na debelo posuta z umirajočimi in mrtvimi čebelami, prav tako pa tudi dno panja. Čebele umirajo z iztegnjenim jezičkom.

Cemerika v Mestnem logu pri Ljubljani. Včasih je je bilo po vsem logu toliko, da so panji v okolišu 2 km izgubili ob njenem cvetenju skoraj dve tretjini čebel. Iz tistih časov izvira tudi naša fotografija

Nastala škoda je velika, kako leto celo katastrofalna, kar se ravna po vremenu. Panji se dobesedno izpraznijo. Rešitve ni druge kakor pravočasen beg s čebelami.

Te škodljive rastline je bilo pred leti v Mestnem logu pri Ljubljani silno veliko. Odkar pa so tamkaj posekali hraste in druga visoka drevesa, ki so ji dajala senco, potrebno za njen obstoj, je izginila. Na sončnih travnikih ji ni obstanka. Veliko je koristila tudi poglobitev Gradaščice, ker se je zemlja osušila.

URAVNAVA TELESNE TOPLOTE PRI ČEBELAH

F. VODNIK

Vplivom, ki izvirajo od rastlin in živali, torej iz živega okolja, se žuželka vsaj od časa do časa izogne ali za trenutek odtegne, abiotičnim faktorjem pa se ne more umakniti; ti delujejo neprestano nanjo. Od abiotičnih činiteljev je najpomembnejša klima, med klimatskimi činitelji pa je za življenje žuželk posebno važna temperatura.

Žuželke nimajo stalne telesne toplote (pojkilotermne živali) kot ptice ali sesalci, ki so toplokrvne živali (homojotermne). Res da pri presnavljanju, ki ga opravljajo žive celice slehernega bitja, tudi žuželka trajno proizvaja toploto in jo pri močnem gibanju, n. pr. pri letenju še celo zviša (10 do 20°), vendar to toploto žuželka prav tako kot toplokrvne živali oddaja neposredno v okolico (po Neuwtnovi enačbi o izenačevanju toplote neživih teles). Ptiči in sesalci so kljub oddajanju toplote v okolico bitja s stalno telesno temperaturo. Kako to dosežejo? V primeri z drugimi živalmi imajo ptiči in sesalci veliko močnejše presnavljanje in proizvajajo zato tudi veliko večje količine toplote. Razumljivo je, da zaradi tega potrošijo več hrane, a jo tudi bolje prebavijo — izrabijo. Temu primerno so pri njih vsi organski sistemi, ki uravnavajo presnavljanje, popolnejši, više razviti (prebavila, dihala, izločila, krvna obtočila). Pred izgubo toplote so te živali zavarovane z dlako ali perjem in zlasti na zimo s plastjo maščobe pod kožo. Še celo več! Ptiči in sesalci so zmožni telesno toploto ne samo vzdrževati na stalni višini, temveč tudi pojačati z močnejšim delovanjem jeter in mišic (n. pr. z drgetanjem). V nasprotnem primeru pa lahko pospešijo oddajo odvečne toplote z znojenjem, z dihanjem, z večjo prekrvlenostjo kože; pri vsem tem jim pomagata gostota in barva dlake ali perja, ki se z letnimi časi menja. Tako ptiči in sesalci uravnavajo temperaturo telesa in so zmožni aktivnega življenja tudi pozimi, ko žuželke oziroma njih zarod tiči v skrivališčih. Žuželke po svojem ustroju niso zmožne vzdrževati lastne stalne telesne toplote, žuželke so, razen redkih izjem, popolnoma odvisne od toplote okolice, v kateri žive. Vendar toplokrvne živali in živali z nestalno telesno toploto ne predstavljajo dvojice povsem ločenih skrajnosti, temveč je med obema znanih v naravi še mnogo vmesnih stopenj. V zmanjšanem obsegu lahko uravnavajo telesno toploto celo nekatere žuželke, a od vseh najbolj čebele.

Oglejmo si, kako je s spreminjanjem telesne toplote pri ščurku! Če kuhinjski ščurek miruje, se njegova telesna toplota med 13 in 23° ujema s temperaturo zraka. Če pade zunanja temperatura pod 13°, se temu

ščurek upira tako, da svojo toploto počasneje prilagaja okolju. Pri naraščanju zunanje temperature preko 23° C ščurek prav tako počasno zvišuje svojo telesno toploto. Pri mnogih žuželkah se javlja tudi samogrevanje kot pripomoček za opravljanje kakega dela. Mnogi metulji frfotajo, preden odletijo, s krili tako dolgo, da dosežejo s tem zvišanje telesne temperature do tako imenovane »odletne temperature«, ki je pri metuljih somračnikih (n. pr. pri smrtoglavcu) med 32 in 36° C. Koliko časa traja frfotanje, da se metulj ugrije, je seveda odvisno od zunanje temperature.

Posebno učinkovito in izdatno je množično uravnavanje toplote pri zadružno živečih žuželkah; v najvišji meri je razvito pri navadni čebeli. Z delovanjem mišic dosežejo in vzdržujejo čebele v panju, ko se pojavi v njem zalega, visoko temperaturo 35 do 36° C. Tudi ob močnih zunanjih temperaturnih spremembah, če je le dovolj medu v satju, ostane v poletnem gnezdu toplota ista. Možna so le neznatna toplotna nihanja od 0,2 do 0,4° C. Če pa zaradi zunanje vročine toplota naraste preko 36° C, povzročijo čebele z utripanjem kril v panju pravi veter-prepilih in ob izparivanju vode, ki si jo za to nanosijo, dosežejo ohladitev gnezda. Če je prišla ohladitev preveč do izraza, če je torej toplota padla pod 35° C, to takoj popravijo in jo zvišajo do normale (35 do 36°), ki mora vladati v zaleženem gnezdu.

Ko se družina pozimi stiska v gručo, ki objema več satov, ne pade toplota v njej pod 15° C (minimum). Giblje se vedno nad spodnjo mejo otrpnjenja, ki je nekako pri 10° C. Po Armbrusterju se družina vsakih 24 ur enkrat vznemiri, zaradi česar toplota naraste, ko se čebele nahranijo, pa se popolnoma umiri (Lammertov pojav).

V preprosti družini navadne ose (vespa vulgaris), ki traja samo od pomladi do jeseni, vlada v dobi zalege prav tako stalna toplota kot v poletnem gnezdu čebel, vendar je za kake 4° C nižja. Tudi ose proizvajajo toploto z drgetanjem letalnih mišic, ki se očituje v rahlem tresenju kril. Sicer pa kaže stalna toplota v gnezdu os nekoliko večja nihanja, kot jih opazimo pri čebelah, kjer gre le za nekaj desetink stopinje, medtem ko dosežejo temperaturna kolebanja pri osah kaki 2,5° C.

V gnezdu mravelj pa fiziološko pridobljena toplota nima tolikega pomena kot pri čebelah. Mravlje spretno uporabljajo osončenje s posrečeno izbiro prostora za mravljišče, z odpiranjem in zapiranjem vhodov v gnezdo, pa tudi s tem, da prenašajo zalego na topla mesta mravljišča.

V družini, ki ima dovolj hrane, posamezni čebeli tudi v najhujšem mrazu ne preti pogin, razen če se oddalji od gručice. Pri temperaturi 10° C, ko se še mnoge žuželke gibljejo, pa čebela poedinka že otrpne in, če jo

kmalu ne ogrejejo sončni žarki, celo pogine. V tem se domača čebela močno loči od drugih žuželk, ki otrplost brez škode prenesejo za daljšo dobo, saj v tem stanju prezimujejo mnoge ličinke in odrasle žuželke. Ob temperaturi zraka 11° C morejo čebele sicer še izletavati na krajše razdalje in se tudi vračati, vendar je daljši izostanek takim poedinkam lahko življenjsko nevaren že ob najmanjšem hladnejšem vetru, ki povzroči padec temperature. Čebele, ki se pozimi utrgajo iz tople gručice in odlete iz panja, se v mrzlem zraku hitro ohladi in padejo že po kratki razdalji na tla, kjer otrple kmalu poginejo.

EGIPTOVSKA ČEBELA

EFER

Slamnatih panjev v Egiptu ni, pač pa so pleteni valji v navadi pri Kabilih v Severni Afriki, kjer ni nilskega blata. Valje pletejo iz vrbovih vej in jih zamažejo s kravjekom ali z drevesno smolo. S to zadela oba konca valja, na eni strani pa izrežejo žrelo.

Ko začne cveteti rumena detelja, čebele roje. Čebelar prisluškuje, če stara matica že »joka« (kvaka), ker bo zapustila svoj dom in otroke in si ustanovila drugi dom. Zelo primeren izraz — ali ne? Znaki roja so isti kot pri nas; čebele se kopičijo okoli žrela, izletavajo bolj in bolj, krožeč okoli panjev, dokler ne izleti večina čebel z matico vred. Oblak čebel se nekaj časa spreletava po zraku, nakar sede na grm, drevo ali na tla v neposredni bližini čebelnjaka, navadno le za nekaj metrov proč. Roj se stisne v grozd in sedi, če ga kaj ne vznemiri, po nekaj ur na istem mestu, dokler ga čebelar ne ogrebe, sicer si poišče novo bivališče. Čebele v roju so site ter redkokdaj pičijo. Čebelar ogrebe roj v lončeno posodo, nakar ga strese v cev, v katero je že poprej vtaknil košček zaleženega sata, nataknenega na paličico, ki je dolga kot premer cevi. Paličico s satom zagozdi med stene panja kakih 10 cm za žrelom. Roj potem prepusti svoji usodi. V Egiptu je le malo dreves, visoke palme, s svojimi pahljačami pa ne privabljajo rojev, zato ti čisto sedejo kar na zemljo. Kdor nima poguma, da bi tak roj ogrebel in ga spravil v cev, zgradi nad njim iz blata in kravjeka hišico, ki je podobna krušni peči in ima napravljena vrata iz iste snovi. Egiptovski čebelarji so pričeli uporabljati kapo iz belega blaga in z žično mrežo ali tančico šele pred kakimi sto leti. Njihova ostala obleka je bela, hlače in rokave si spodaj zavežejo, sicer so pa bosonogi. Kot kadilo uporabljajo 9 × 25 cm velike in pol centimetra debele ploščice,

zgnetenene iz kozjega gnoja in posušene na soncu. Oster dim tega gnoja takoj prežene čebele, medtem ko bi s tobakovim dimom pri njih ničesar ne dosegli. Žveplanja čebel sploh ne poznajo.

Čebelar odpira panje s posebno železno kljuko. Ko prežene čebele z dimom, izreže satje z železno palico in ga meče v ploščato bakreno posodo ali ovčji meh. Nato vstavi dno in obrne panj, če ni zazidan v skladovnici, tako, da izletavajo čebele na tej strani skozi novo žrelo, prvotno žrelo pa zamaši. Odvzeto satje zgnete v posodi z rokami, v mehu pa ga stlači z nogami. Iztisnjen med pusti, da teče v posodo, ki je spodaj odprta in ima sito iz palmovega ličja. Tak med prodajajo ali ga uživajo. Ne pride pa v poštev za razvajene želodce tujcev. Zato ga uvažajo v velikih količinah iz Male Azije in s Sredozemskih otokov.

Med odvzemajo le enkrat na leto v septembru ali oktobru, ker rabjo čebele le malo zimske zaloge. Izletavajo namreč lahko vsak dan tudi pozimi. Pri tem delu uniči »čebelar« na stotine čebel, a mu to ne dela preglavic, saj jih bo spomladi spet dovolj. Pusti jim le sprednje 2—3 sate ne glede na to, da tak slabič ne bo mogel spomladi izkoristiti odlične paše na cvetju pomaranč in mandarin. Tudi roji so zato zelo šibki. Pri tem je vsaka beseda zastoj; čebelar dela tako, kot so delali njegov oče, ded in praded. Vsi so enako jemali satje in mečkali čebele. Čebelarstvo je tam pač nekaka obrt, ki se podeduje od očeta na sina. Sveda je odvzemanje medu od zadaj gospodarnejše kot od spredaj. Spredaj so sati z zalego. Ker zalego med odvzemanjem medu uniči, oslabe panji še bolj, lahko pa uniči tudi matico, zaradi česar marsikateri panj propade.

Kolikor je čebelar pri odvzemanju medu do čebel premalo obziren, toliko bolj se zavzame zanje, kadar jih napadejo sršeni. Te pobija pri panjih, išče pa tudi njihova gnezda in jih uničuje. Sršeni so za čebele huda nadloga. Tako so nekemu čebelarju od njegovih 100 panjev v kratkem času popolnoma izropali 18. S preganjanjem sršenov so v glavnem zaposlene žene in otroci, ki jih pobijajo s palmovimi listi. Vosek tope v vrečah, ki jih namakajo v vreli vodi. Ko ga iztisnejo, ga prodajo.

Tako je v glavnih obrisih primitivno čebelarjenje v Egiptu. Vendar se v zadnjem času precej modernizira. Leta 1914. je bilo tamkaj 8585 čebelarjev s 533 novodobnimi panji ter z 260.190 »cevmi«. Od tedaj se je število novodobnih panjev že močno dvignilo, zlasti, ko so začeli uvažati tuje čebelje pasme, s katerimi skušajo dvigniti gospodarsko vrednost domače čebele, ki ne nabira medu na zalogo.

Kako pa je s to čebelo pri nas?

Leta 1865. so jo prvič pripeljali v Nemčijo. Proučevalo jo je berlinsko aklimatizacijsko društvo. Mnogo so pričakovali od nje, prišli pa so do zaključka, da je za križanje sicer primerna, nikakor pa ne za čisto vzrejo. Kot čistokrvna se ni mogla prilagoditi podnebjju v Nemčiji.

V kratkih potezih nekaj izsledkov tega proučevanja.

Prirojena živahnost ne dovoli egipčanki nikakega miru. V naših zimah jo moramo zavarovati pred sončnimi žarki, ropotom, premrzlimi ali pretoplimi vetrovi itd. Morali bi jo prezimiti v medišču, v plodišču pa priviti brade ter poskrbeti za zadostno ventilacijo.

Zimska gruča je pri njej nekaj nenaravnega. Gručo sestavljajo le čebele neposredno okoli zalege. Matica zalega tudi v najhujši zimi, prvo februarско sonce pa čebele trumoma izvabi v — neizbežno smrt.

Tako zdesetkana družina naredi spomladi kaj klavrn vtis. Le neverjetno velika plodnost matice za čudo hitro vzpostavi razredčene vrste delavk, ki potem izkoristijo kako trajno ali kasno pašo.

Čeprav je spretnejša in marljivejša od naše čebele, vendar glede donosov zaostaja za njo, ker je pač manjšega telesa in ima s tem v zvezi manjši medni želodček. V medišče navadno medu sploh ne odlaga. K temu jo prisilimo le s prestavljanjem zalege v medišče. Ko prične družina izletavati, ne gredo ven le posamezne pašne čebele, temveč v trumi vse naenkrat.

Križanje egipčanke z drugimi pasmami je zelo lahko. Čebele bastardnih matic so dokaj podobne egiptovskim čebelam, matice in trotje pa bolj maticam in trotom, s katerimi smo jih križali. Pri križankah ne prihajajo vedno do enakovredne veljave lastnosti obeh staršev. Včasih prevladujejo ene, včasih druge. Križanke egiptovske in zlate čebele (ameriška zvrst) so obdržale trote v panjih skozi vse leto. Proizvajale so mnogo zadelavine, nabirale med vso zimo in ga nanašale tudi v medišče. Družine so bile bolj živalne kot egiptovske.

Tuje matice pa egiptovski družini ni mogoče dodati. Čebele jo umore, medtem ko vcepljene matičnike razdro.

Po gospodarski vrednosti egipčanka zaostaja za drugimi pasmami. Zaradi svoje lepe zunanosti, vitkega stasa in prirojene živahnosti pa bi le bila v okras vsakemu čebelnjaku. Bila bi izredna zanimivost, tako rekoč dragocenost.

Literatura: Egon Rotter: Die aegyptische Biene. — Dr. Lewis Gongh: Bericht über die aegyptische Biene. — Dr. v. Buttell-Reepen: Zur Lebensweise der aegyptischen Biene.

PRVI SPOMLADANSKI PREGLED

M. ROZMAN

Skrben in napreden čebelar se večkrat tudi pozimi prepriča, kako je z njegovimi ljubljenkami. Vestno opazuje brade in žrela, s strahom ogleduje mrtvice, ki se kopičijo na dnu panja. Zapisuje si izletne dneve, oprezuje za različni čebeljimi škodljivci, odmetava sneg itd. itd.

Ko prično čebele sredi marca bolj ali manj redno izletavati, precenjuje moč družin po donosu obnožine in živahnosti izletavanja. Z dvomom in nezaupanjem se ozira po slabičih in se sprašuje po vzrokih njih oslabeledosti, pregleduje zapiske in ugiba, ali je bila družina pravilno zazimljena, živalna, samo srednje močna, posebno pa še, če ima mlado matico. Ker pa je za odpiranje in pregledovanje panjev še prezgodaj, mu ne preostane nič drugega, kakor da zbere nekaj mrtvic in jih pošlje na naslov: Državni bakteriološki zavod — Ljubljana, Cesta v Mestni log, v preiskavo.*

Prvič vestno pregledamo družine po navadi v začetnih dneh aprila, v krajih z milejšim podnebjem mogoče že v drugi polovici marca. Za pregledovanje si izberemo lep, topel in miren dan med deseto dopoldansko in četrto popoldansko uro. Pri pregledu pazimo predvsem na sledeče:

1. na moč (živalnost) družine. Ugotavljamo jo tako, da preštejemo zasedene ulice;

2. na množino hrane in stanje zalege. To navajam skupno, ker hkrati ugotavljamo in pri tem beležimo:

$2 + 0$; $1 + 0$; $\frac{1}{2} + P + \frac{1}{4} z$; $\frac{1}{4} + P + \frac{1}{2} z$; $0 + P + \frac{1}{2} z$; $\frac{1}{4} + P + \frac{1}{4} z$;
 $\frac{1}{2} + P + 0$; $1 + 0$; $1 + 0$; $\frac{1}{2} + 0$.

Skupaj 7 kg medu, na petih satih pelod (cvetni prah = P) in 4 zaleženi sati (=z) ali, če računamo zalego, kot bi bila razširjena čez ves sat, 1 in pol sata strunjene zalege. S takšnim zapiskom imamo popoln pregled. Ker štejemo sate od leve proti desni, vemo točno, na katerem satu je med in koliko ga je, kje je pelod in kje zalega.

3. na količino mrtvic, drobirja in morebitnih zapredkov veše. Dno temeljito počistimo in vso nesnago stresemo na papir. Pozneje nesnago presejemo skozi drobno sito, da dobimo čisti drobir, ki ga bomo prekuhali v vosek, čebele mrtvice pa zakopljemo;

4. na dolgoživost čebel. Ko jemljemo sate iz panja, pregledujemo čebele in pazimo, koliko je mladih sivk, koliko je starejših in koliko starih oguljenih črnic. — Na to dejstvo bi rad naše čebelarje še posebej opozoril. Kjer najdemo samo mlade sivke, je znak, da je družina bolna ali da imajo njene čebele izredno kratko življenjsko dobo. Če pa najdemo družino, kjer so skoraj same stare oguljene črnice, mi je to gotov znak, da je družina zdrava in da je v njej žival z dolgo življenjsko dobo. Take posebnosti si bom prav gotovo zabeležil, ker so važne za uspeh v čebelarstvu.

* Čebele naj bodo sveže in ne plesnive! Pošlji jih 20 do 30 v škatlici za vžigalice. Na posebnem listku pa sledeče podatke: 1. priimek in ime pošiljatelja, 2. kako močna je bila družina jeseni, 3. na kakšnem medu je bila zazimljena, 4. s kakšnim sladkorjem je bila dopolnjena zimska zaloga (čist sladkor, mešan z žagovino ali s papriko).

Če primerjamo razmerje starosti čebel pri neki družini z njeno zalogo, bomo prišli do zanimivega zaključka. Družina, ki ima samo mladice, goji tudi sorazmerno več zalege; nasprotno pa ima družina s samimi starimi čebelami prav malo zalege in dosti rezervne hrane. Iz tega sledi, da so v prvem primeru pomrle preko zime vse stare čebele in so zato primorane gojiti več zalege; zato so tudi porabile veliko večjo količino medu. V drugem primeru pa so preživele zimo skoraj vse čebele, gojile so manj zalege in so zato porabile le malo zimske zaloge.

Pa še na nekaj naj tu opozorim čebelarje, kar so gotovo tudi že sami dognali. Družina, ki goji preko leta mnogo zalege, dá manj pridelka kot družina, ki goji razmeroma malo zalege; taka je po navadi izboren medar.

Ker ugotavljamo dolgoživost čebel pravzaprav le ob prvem spomladanskem pregledu, naj posvečajo čebelarji tej okolnosti mnogo več pozornosti kakor so jo doslej;

5. na razmestitev medu, peloda in zalege. Pravilo je, da mora imeti čebelja zalega v gnezdu obliko krogle, okoli te pa mora biti venec obnožine in ob straneh medena zaloga. Če najdemo ob prvem pregledu gnezdo ob strani, ga moramo premestiti v sredino panja. Tudi elipsasta oblika gnezda je kaj pogostna. V tem primeru je gnezdo pomaknjeno po navadi k sprednji, redkeje k zadnji strani panja. Nekateri tako gnezdo nekako nasilno razdro in obrnejo vsak drugi sat. S tem prisilijo matico, da hitreje zaleže in razširi gnezdo v kroglo. Vsa zalega, kjerkoli že je, mora biti strnjena. Luknjičava zalega vzbuja sum, da je v panju bolezen.

6. na ojačevanje in združitev slabičev. — Ojačujemo in združujemo praviloma pred glavnimi pašami in v zgodnji jeseni. Malokdo pa pri tem pomisli, da s takim ravnanjem pospešuje in širi bolezn, predvsem nose mavost. — Najbolj nevarni so spomladanski slabiči! Če naletimo nanj, je treba ugotoviti, kje tiči vzrok oslabelosti. Morda je tega kriva stara, že na pol onemogla matica, morda slabo zazimljenje, lahko pa tudi nose mavost.

Nose mavost je bolezen odraslih čebel in matic. Te bolezn ni mogoče ugotoviti v pozni pomladi ali poleti, čeprav so tudi tedaj čebele bolne. Za nose mavostjo obolela matica slabše in manj zalega kot zdrava in postane, če je niso čebele pravočasno preglele, končno jalova. Bolne čebele pa, kakor vemo, imajo za polovico krajšo življenjsko dobo. — Če smo jeseni zazimili družino močno ali srednje močno z razmeroma mlado matico in najdemo spomladi namesto nje slabiča, skoraj z gotovostjo lahko sklepamo, da imamo opravka z bolno družino.

Kako so postopali naši dedje, ki so čebelarili v kranjičih? Vsako jesen so brez obotavljanja zažveplali in podrli vse slabiče. S tem so v kali zatrli širjenje bolezn, ne da bi se tega zavedali.

Kako pa mi danes čebelarimo? Slabiče začnemo spomladi po prvem pregledu pestovati in jih pestujemo skozi vse leto, dodajamo jim zalego in jih izenačujemo, jeseni pa jim po navadi dodajamo še manjkajočo zimsko zalogo. Posledica takih ukrepov je kaj otipljiva: dosti »kišt«, a nič medu! In še bolezen povrhu! — Nose mavosti smo vse do zadnjega časa posvečali premalo pozornosti. Imeli smo jo zmotno za pohlevno, če ne za nedolžno zadevo, češ ko bo prišel mesec maj, bo bolezn konec in družina se bo zopet opomogla. Ta »pohlevna zadeva« pa je vse kaj drugega kot pohlevna. To je

prav nesramno zavrtna bolezen, ki nam polagoma in vztrajno uničuje čebelarstva! Konec koncev bomo prisiljeni, če ne bo že prepozno, da bomo tudi mi moderni čebelarji — težko napišem besedo — brez usmiljenja začeli podirati slabiče (nosemave družine). Med bomo iztočili in ga prodali, razkužili točilo, satje pa prekuhali v vosek. — Ne upajmo na čudeže! Do danes nimamo popolnoma zanesljivega zdravila zoper to hinavsko bolezen.

Praznih okvirčkov ni treba sežigati. Posnemajmo goriške čebelarje, ki jih zložijo v brzoparilnik, obtežijo s kamnom in prekuhajo. Saj vemo, da trosi te bolezní poginejo že pri 60 stopinjah Celzija.

Še tole, dragi čebelar! Če veš, da za nose mavost ni pravega zdravila — in ravno nose mavost je kriva slabičev v tvojem čebelarstvu — ali se ti jih izplača ojačevati in ali ima kak smisel združevanje? Če si z nose mavostjo na jasnem, potem kar odločno udari in podri vse slabiče, od katerih itak ne boš imel nikakega dobička, pač pa dosti sitnosti in nepotrebne jeze. Ko bo pa prišel čas, razmnoži zdravo žival čepprav zato prvo leto ne boš imel pridelka. Ne pozabi razkužiti okužer h panjev! Tako bo ravnal razumen, napreden in gospodaren čebelar!

PAJESEN POZIMI

V tem času je mogoče pajesen (*Ailantus glandulosa*) prepoznati po sivih šopastih plodovih, ki ostanejo na drevesu do pomladi. Drevo je prišlo proti koncu 18. stoletja iz Vzhodne Azije v Francijo, od tod pa se je razširilo tudi v naše kraje. Cvete v juniju in izvrstno medí. Raste zelo hitro in lahko doseže višino do 27 m. — Njegov les je precej trd, se težko cepi, a se da dobro upogibati in loščiti. Ker je pajesen zadovoljen z vsako zemljo, je kakor akacija primeren za saditev po nerodovitnih prostorih in za utrditev pobočij. Prav bi bilo, da bi v javnih nasadih zamenjali z njim manjvredne topole.

P. M.

SPOMLADANSKA ČEBELARSKA OPRAVILA

F. R.

Za nami je težko pričakovani prvi izletni dan, pričetek novega življenja v panju in prvih čebelarških opravil. Ta dan si, dragi čebelar, izrabil za prvi bežni pregled družin. Pogledal si, ali imajo še dovolj hrane, jim očistil dna, osušil slamnice in mokre panje, zvečer pa panje toplo odel ter privoščil svojim ljubljenkam še nekaj tednov počitka. Ne bo odveč, če si omisliš že sedaj beležnico; vsaki družini določi v njej en list ali vsaj eno stran, kamor boš med letom zapisoval vsa opravila, dogodke v družini, opažanja itd.

Zimski počitek čebel se navidezno nadaljuje, toda sredi gnezda se je pojavila prva zalega že davno pred pregledom, morda že konec januarja. Te zalege je sprva zelo malo, širi pa se bolj in bolj, kakor hitro je omogočeno čebelam nabiranje obnožine. Tvoja skrb bodi sedaj predvsem, da večkrat zjutraj ali zvečer ostrugaš dna panjev in s tem uničiš ličinke vešče.

Opazuj obnašanje čebel na bradah! To opazovanje te o marsičem pouči. Po izletavanju čebel spoznaš, kakšna je družina, močna, srednje močna ali slaba. Donos obilne obnožine kaže na pridno in sposobno družino. Beganje čebel po bradi in končnici pove, da je panj osirotel. Če lazijo čebele onemogle iz žrela in padajo pred panji na tla, družina umira od lakote. Prav tako so čebele lačne, če izmetavajo zalego; izmetana zalega s pokvarjenimi krili pa ti javlja, da gospodarji po satju voščena vešča. Grižav panj spoznaš po zamazanem žrelu ali neprijetno dišečem drobirju. Vse take nepravilnosti pa so tudi lahko znaki kake nalezljive bolezni. Zato bodi previden in družine po možnosti čimprej natančneje preglej!

Mnogo čebel se izgubi pri iskanju vode, ker zaradi nenadnega hladu pogosto zunaj otrpnejo in poginejo. Uredi si napajalnik blizu čebelnjaka, toda dovolj zgodaj, da se čebele privadijo nanj in ne iščejo vode na kakem drugem neprimernem napajališču. Lahko pa napajaš z mlačno vodo tudi v panju. Pomni, da je spomladi škoda vsake čebele — lanske mladice so letos mlade pašne čebele.

Po več izletnih dneh konec marca ali v začetku aprila se odloči mirnega, toplega, sončnega popoldneva za glavni spomladanski pregled, da se dodobra prepričaš o stanju zalege, zaloge in matičnosti družin. Odstrani slavnico in okence, postavi krajni desni ali levi sat na kozico, druge pa potegni le toliko ven, da vidiš, kje je zalega. Če so sati z zalego bolj pri kraju, jih premakni na sredo, nezasedene prazne sate pa kar odstrani, potisni v panj ločilno desko, za njo pa natlači nekaj zmečkanega papirja ali cunje! Čebele bodo laže ogrevale zoženo plodišče in družina se bo hitreje razvijala. Zaležene sate označi z risalnimi žeblički, da ti jih ne bo treba pri naslednjem pregledu šele iskati, na sosednjih satih boš pa tedaj videl, kako je zalega napredovala. Zalega zdrave matice je lepo razvrščena in strnjena. Pri zimskem počitku so se čebele pomikale za medom, sedaj pa jih zalega priklepa na določen prostor. Ako pri pregledu nisi našel zalege, pokladaj tej družini tri zaporedne večere topel razredčen med! Če po treh dneh ne najdeš jajčec v celicah, je panj brez matice ali pa je zanič. Matico zamenjaj ali združi družino z drugo! Grbasta zalega izvira od matice trotovke. Doženi vzrok

trotavosti! Matica je lahko stara ali nesprašena. Vsekakor jo takoj zamenjaj! Ako pa izvira zalega od čebel trotovk, družina zlepa ne bo sprejela dodane matice. Ni druge pomoči, kot da panj odneseš proč od čebelnjaka, ometeš vse čebele iz panja na tla, satje pa porazdeliš med ostale družine.

Kar pa se tiče medene zaloge, poglej, če je dovolj. Biti je mora najmanj 3—4 kg. Ako je ni zadosti, pokladaj družini zvečer večje količine razredčenega medu oziroma sladkorne raztopine ali ji daj kak meden sat, seveda, če ga imaš prihranjenega od pretekle jeseni.

Mogoče je kaka družina ušiva. Če bi čebelam, posebno pa maticam, pobiral uši z oprsja s klinčkom, pomočenim v med, bi bilo to brezuspešno delo. Položi na tla panja papir, nanj pa potresi nekoliko naftalina! Drugi dan, ko bodo uši popadale omamljene na tla, papir odstrani in ga z ušmi vred sežgi!

Vlažen panj obriši s krpo in osuši s spajalno svetilko. Dolga, huda zima in slab med često povzročita grižo. Zelo ponesnažen panj, v katerem je sicer dobra matica in družina, preseli v drug čist, z opeko pregret panj, ali pa v medišče istega panja, a ne pozabi odpreti žrela v medišču! S čistim satjem nadomesti nesnažno! Izločene sate operi v vodi ali jih pretopi, satnike pa sežgi! Več grizavih slabičev združi v čistem panju v eno družino! Tej pusti najboljšo matico!

Druga bolezen, ki posebno spomladi kosi med čebelami, je nosestavost. Panj, ki ima mnogo mrtvic, panj, pri katerem lazijo čebele po satju in končnici s trepetajočimi krili, je sumljiv. Pošlji 20—30 čebel v škatlici na pregled Veterinarskemu bakteriološkemu zavodu v Ljubljani! Družino preseli v čist panj na novo, čisto satje, nesnažno satje pretopi, satnike pa sežgi! Panj operi z lugom in vrelo vodo! Močno oslabele družine pa kar zažvepljaj!

Sumljive kranjiče preglej takole: panj obrni, mu odtrgaj dno, ga malo podkadi, nato pa z zrcalcem pogledaj v celice, kako je z zalogo medu in z zalogo. Plesnivo satje izreži, če je treba pitati, pa satje malo spodreži, da napraviš prostor za pitalnik.

Matico kaki družini izmenjaš takole: najprej odstrani staro matico, počakaj nekaj ur, da se družina zave osirotelosti, nakar dodaj novo matico v matičnici; izpusti jo pa šele drugi dan, ko so se čebele z njo sprijaznile.

Oslabelosti družine je lahko kriva obolela, nerodovitna, pohabljena, pomanjkljivo sprašena matica ali celo njen pogin; dalje slabo vreme, prepičla hrana, prevelik prostor v panju, ki ga družina ne more ogrevati, vlaga, večše, roparice, lakota itd. Oslabelo družino pojačaj na račun močnih plemenjakov, toda vsaj dva tedna pred glavno pašo! Slabiča prestavi na mesto močnega panja, da bo dobil od tega pašne čebele. Vendar utegne biti za slabiča ta način pojačanja nevaren, ker lahko nove čebele umore tujo jim matico. Bolje je, da ometeš nekaj satov iz različnih panjev v zabojček in počakaš, da stare čebele odlete. Mladice, ki ostanejo, poškropi z medeno vodo in stresi slabiču za okence, od koder bodo zlezle same v panj. Ako ojačuješ slabiče z zaleženimi sati, ki si jih odvezel močnejšim panjem, ne postavljalj teh na kraj gnezda in jih ne dodajaj več, kot jih more družina obsesti. Matice oslabeledih panjev, o katerih veš, da niso dobre, uniči, čebele s sati pa porazdeli drugim družinam! Bolje je, da imaš manj panjev, toda te močne. Ob dobri paši ti bodo kaj hitro nadomestili izgubo.

Samo po sebi je umevno, da smeš združevati le zdrave družine. Ako hočeš pridružiti slabiča kar sosednji družini, ga iztresi na brado sosednjega panja, slabiču pa zapri žrelo in ga oddeli od soseda z lepenco, da čebele ne bodo lezle nazaj v prejšnji panj. Lahko pa preseliš slabiča — seveda brez matice — tudi v medišče močne družine. Če položiš na matično rešetko list časopisnega papirja, ga bodo čebele kaj hitro pregrizle in se preselile k spodnji družini. Ako pridružiš slabiča k močni brezmatični družini, ga poprej nakrmi in nabrizgaj z medeno vodo, odisavljeno z izvlečkom melise ali materine dušice. Matico dodaj zaprto v matičnici in jo izpusti šele naslednjega dne! Lahko pa tudi zložiš sate obeh družin na kožico, pustiš, da se čebele dobro napijejo medu in jih vrhu tega še poškropiš z medeno vodo. Potem zložiš sate v panj med seboj pomešane, toda v pravilnem redu: na kraj pridejo medeni in obnožinski sati, v sredino pa zaleženi. Da bi sedaj dajal osirotelim panjem mlado zalego, iz katere naj bi si čebele spodredile matico, nima smisla. Saj zdaj še ni trotov in bi matica ostala nesprašena. Prav tako ni priporočljivo, da bi matice kupoval, ker bodo kmalu roji in bo matic dovolj.

Združevanje kranjičev tudi ne dela nikakih težav. Družino kranjiča, ki jo nameravaš pridružiti kakemu drugemu, pretrkaj v primeren zaboj! Drugemu kranjiču zamreži žrelo in pristavi k njemu zaboj, obe družini pa še poprej nabrizgaj z odisavljeno medeno vodo! Sirote iz zabojčka se kaj hitro preselijo k družini v kranjiču. Še bolj preprosto je, če povezneš osiroteli panj na drugega, ki ima matico, tako da se odprti vehi pokrivata. Čebele se preselijo iz gornjega panja v spodnjega, oba panja pa ostaneta do rojenja skupaj.

Vsi panji naj bodo sedaj še vedno toplo odeti. Odeja naj ostane v njih kar do srede maja.

Razvoj v panjih gre svojo pot, kot mu to narekujejo pašne razmere. Pospešiti pa ga moreš z dražilnim pitanjem, ki stopnjuje nagon po razmnoževanju. Pitaj le močne družine, ki imajo dovolj hrane, slabiče pa samo toplo odeni in jim zoži gnezdo! Z dražilnim pitanjem začni že konec marca, nekako 6 tednov pred glavno pašo, tako da bodo družine v začetku maja na višku. Upoštevaj pa, da porabijo čebele med pitanjem poleg medu, tudi precej vode in obnožine. Poskrbi, da bo napajalnik v redu, ob slabem vremenu pa napajaj v panju! Če v naravi ni obnožine, ali je je premalo, pitanje ne bo imelo uspeha. Zato boš moral dati čebelam kako nadomestilo za obnožino, kot na primer sojevo moko, pekovski kvas, jajca v prahu ali naraven cvetni prah, ki si ga otreseš z leskovih mačic. Za pitanje je najboljši med prešanec (ajdov ali kostanjev). Ako medu nimaš, pitaj s sladkorno raztopino, ki ji lahko dodaš na $\frac{1}{4}$ litra pol kavne žličke salvolata. (Pazi! Močan duh privabi roparice.) Med ali sladkor razredči z vodo v razmerju 1 : 1 (1 kg medu na 1 liter vode). Raztopina je lahko tudi redkejša. Pokladaj jo vsak drugi ali tretji večer, in sicer po $\frac{1}{4}$ do pol litra bodisi v pitalnikih, koritcih, ali tako, da jo naliješ v prazno satje. Dobro je tudi z medenega satja odstraniti pokrovec in sate obrniti. Sladkorno testo, ugnetenost iz enega dela medu in 4 do 5 delov sladkorne moke, ima to prednost, da lahko z njim pitaš podnevi.

Med pitanjem panjev ne shladi preveč! Ob mrzlih dnevih naj bo klaja topla, pri trajnem deževju pa pitaj zasilno! Dvakrat na teden daj družinam

vsaj po pol litra medu! Pri hujšem mrazu z dražilnim pitanjem sploh prenehaj! Ako kak panj ne bi jemal hrane, doženi vzrok! Mogoče je prehladno, lahko so tudi pitalniki premalo nagnjeni, ali pa zamašeni. Pitalnike večkrat očisti! Plavači v njih morajo plavati, ne pa toniti. Pitaj v panjih spodaj, če pa bi iz medišča, glej, da ti ne bo uhajalo preveč toplote iz plodišča. Na resjevi paši je dražilno pitanje odveč, ker ta paša že sama dražilno vpliva na čebele.

Ze sedaj se boš moral odločiti, kako boš čebelaril — ali na roje, ali na med. Tiste družine, ki jih nameravaš pustiti rojiti, pitaj dražilno do roja, drugim pa pokladaj samo do začetka glavne paše! Kolikor bolj se izboljšuje paša proti koncu aprila, toliko bolj se bliža razvoj družin svojemu višku. Prostor v plodišču jim postaja pretesen; moraš jim ga razširiti. Z matične rešetke poberi deščice, v medišče pa postavi prazno satje! Kaj hitro se del čebel pomakne v medišče in pazi na satje, da ga ne napade vešča. To, tako imenovano nastavljanje povzroči često, da čebele ne roje. Mnogo bolje pa zasedejo čebele medišče, ako družino prestaviš. S prestavitvijo dobi matica dovolj prostora za zaleganje, razen tega pa izdelajo čebele novo satje. V medišče prestavi sate, ki so za plodišče neprimerni! Hkrati si oglej matico in določi, kako velike so medne zaloge. Predvsem pa ugotovi, kakšno je zdravstveno stanje družine. Prestavlja vsaj 14 dni pred glavno pašo, da se mladice v medišču pravočasno poležejo in napravijo prostor za med. Zunaj mora biti primerna toplota in tudi noči ne smejo biti več mrzle. Družina mora biti čimbolj živalna. Čebele naj obsedajo okence in podsedajo sate, od katerih naj bo 6—7 zaleženih. Prezgodnje prestavljanje je škodljivo, ker družina še nima dovolj čebel, da bi ogrevala zalego v medišču. Ko so pa matičniki že zastavljeni in zaleženi, je za prestavljanje prepozno.

Kako prestavljamo? Zjutraj okoli osmih zdevaj na kozico sat za satom, začeni pri krajnem. Ko prideš do sata z matico, ga daj nazaj v plodišče, na vsako stran tega sata pa postavi po en sat s pokrito (zrelo) zalego! Ostali prostor napolni s praznimi sati in satnicami! Druge sate prestavi v medišče in jim dodaj še toliko praznih, kolikor jih manjka. Ne prestavljaj pa v medišče obnožinskih satov in trotovske zalege! Panj toplo odeni in žrelo v medišču odpri, da bodo lahko odleteli troti, ki se bodo tamkaj polegli. Prestavljeni panj čez kak teden še enkrat preglej, če je v redu. Ako so čebele nastavile v medišču matičnike, jih podri! Če ti je matica ušla v medišče, jo poišči in prenesi nazaj v plodišče! Krive satnice izravnaj!

Od tega temeljitega prestavljanja se razlikuje postopno prestavljanje, pri katerem prestaviš v medišče od časa do časa po nekaj zaleženih satov in jih nadomestiš s praznimi sati ali satnicami. Ko čebele satnice izdelajo, jim daj nove v izdelavo. Tako prideš do prepotrebnege novega satja. Postopno prestavljanje se vedno bolj uveljavlja in mnogi čebelarji opuščajo prejšnji način prestavljanja, ker le preveč temeljito posega v ustroj in življenje čebelje družine.

S prestavljanjem si zaposlil prav vse čebele od dojilj do starih pašnih čebel, matici pa si pripravil dovolj prostora za zaleganje. Vsaj za nekaj časa si s tem zavrnil tudi rojilni nagon, a ne misli, da si ga zatrl. So leta, ko ne preprečiš rojenja z nobenim sredstvom, najmanj pa s prestavljanjem. Zato družine še nadalje nadziraj!

IZ ZAPISKOV ČEBELARSKEGA PRITEPENCA

JANEZ PASET

Bil sem prisklednik v Tončkovem vagonu, kjer sem zasedel četrtno razpoložljivega prostora. Ravnal sem se natanko po njegovih navodilih in tudi postlal sem si na vratih čebelnjaka na tleh vagona v ožini med visokima stenama v dvoje zloženih panjev. Z rokami pod glavo sem zijal v zibajočo se leščerbo, ki je neumorno opletala pod stropom. Enakomerno drdranje vlaka me je kmalu zazibalo v ubito spanje in le za zelo tenek las je manjkalo, da se ni prelevilo v večni sen... Vlak namreč ni kočija in vagon ni fotelj. Ta vrag se zaletava zdaj v levo zdaj v desno, rita, cvili in se stresa ko ljubljanski tramvaj. Ob premikanju na razkrižnih postajah pa preprosto podivja! Tedaj v vagonu vse oživi: panji uhajajo iz vrste, deske, zložene na njih, poskakujejo ko obsedene, kante in točila zaplešejo divjo rumbo po ritmu čudovitega trušča, ki ga producirajo prav vsi predmeti v podivjanem vagonu, z izjemo zgaranega čebelarja, ki nemoteno žaga spanje pravičnega...

Menda je bilo v Zagrebu, ko je naš vagon med blaznim premikanjem dobesedno ponorel. Tedaj se je Tončkovemu, pol centa težkemu zaboju z orodjem (čepel je zahrbtno na panjih visoko nad mojo glavo) zazdelo skrajno nemoralno, da normalen človek v takem trušču more spati. Poskočil je na panju ko kobilica na kopici in pokukal z vogalom navzdol, da si ogleda situacijo. Potem je čakal na priložnost, še nekajkrat ljubko poskočil, dobro pomeril in pikiral name. Priznati mu moram, da je zgrešil le za mišjo dlako, ko se je z okovanim oglom zabil v nahrbtnik, ki mi je bil za zglavje. Piš me je vrgel kvišku in pri priči sem razumel, da sem imel kolosalen krompir, ko sem še lahko otipal okroglo glavo na vratu. Prav tako bi tedaj utegnila biti plakati, hudo primeren za objavo moje lastne osmrtnice. Pretresen kot po tramvajski vožnji, sem si postlal na panjih — odtlej me nihče več ne pripravi, da bi ležal na tleh — toda zaspati nisem mogel več. Preveč vonja po krizantemah sem imel v nosnicah...

*

Na pašo smo srečno pricijazili en teden prezgodaj. Cvetovi akacije so bili še v embrionalnem stanju in zeleni ko mlade kumare. V dežju in hladnem vetru se jim ni nikamor mudilo. Zato smo živino prepustili Sumnjaču v varstvo in jo s prvim vlakom popihali domov. Tu smo nestrpni pričakovali poročil in zmerjali mevžavo sonce. Nemara se nas je le ustrašilo, ker je čez dolgih sedem dni odprlo prve cvetove. Tem so se kmalu pridružili milijoni drugih in potem je deset dni s presledki srčkano kapljalo v medene lončke, kajti vmes je po kak dan kapljalo tudi z neba... Kakorkoli, spet smo bili pri svojih muhah in jim ropali nabrane zaklade. Točila so pela od jutra do noči presladko pesem in neslišno cedila zlatorumeno strd v podstavljene posode. Letina ni bila baš bogata, a nekaj se je le nacedilo. Najprej smo presukali Tončkove, nato Fogeljnovce, potem... potem pa se je zataknilo... Oba sta se zabila v svoje uljnake in pustila Sumnjača in Pritepenca na cedilu. Tedaj sem si v sveti nejevolji dovolil neodpustljivo

predrznost in glasno podvomil v tovarištvo... Oh, kako bolj prav bi bil storil, če bi si navezal mlinski kamen na vrat in se potopil na dno Tihega oceana južno od Tasmanije, kjer je morje bojda dvanajst tisoč metrov globoko! Tonček je poskočil, ko da je treščilo vanj, in mi začel brati levite o nehvalečnosti in nesramnosti, kakršno je moč zabeležiti na našem planetu komaj vsakih sto let enkrat. Jaz pa — nesrečni sin človekov — sem sekal nazaj ko razdražen gad, namesto da bi si jezik razgrizel v čežano. »No, zdaj ga pa imaš, pritepenca smrdljivega! Mar te nismo svarili, da ga ne vlačì v kompanijo!« so prilivali olje na ogenj še ostali kompanjoni, ki so pridreli na prizorišče besnega spopada.

Izbruh nevolje je potem ves dan ko mora ležal na kompaniji. Namesto, da bi se veselil sadu svojega truda, sem bil nared prodati vso ropotijo za sleherno ceno prvemu kupcu, ki bi se pojavil. Tega pa ni bilo od nikoder in takò sem po sili razmer moral še nadalje ostati čebelar...

III

Medeni tovor. Moč alkohola. Obhodnik proge. Rokoborba v kopriyah

Pri tolikih panjih kot jih premore naša kompanija, se tudi ob slabi letini nacedi nekaj medu. Zvečer je bilo treba ta sladki tovor prepeljati z »vagoneto« do sedem kilometrov oddaljene postaje, da ga natovorimo v vagon. To je bilo svinjsko delo, ki bi ga privoščil kvečjemu svojemu najhujšemu sovražniku. Čez pol ure so do pasu gola telesa že plavala v lastnem znoju in se kovinsko bleščala v mesečini. To pa je bil komaj začetek, zakaj kulminacija naporov je nastopila šele s pretovarjanjem v vagon na postaji, kjer nas je že čakal Zvitorepčev del kompanije s Prostakom in Kšeftarjem, ki so pasli na drugem kraju in so se zdaj že odpravljali domov.

»Vode! Dajte mi vode!« sem zatulil s presušnim grlom, ko je bil tovor z združenimi napori pod streho.

»Nimamo vode! Na, tole pij, pritepenec!« je dejal Prostak in me dregnil s polno steklenico v nos. Bila je mehka srbska slivovka, a je kljub temu tekla po grlu ko rogaška slatina. Prvi dolgi požirki niso imeli nobenega učinka na izsušeno notranjost teles, ko pa je zakročila po vagonu tretja steklenica, so se duhovi razburili. Čez dan zatajevano borbeno razpoloženje je z elementarno silo bruhalo na plan in začelo se je jezično obdelovanje, kakršnega so zmožni samo čebelarji. Jaz sem se menda drl ko grešna duša, da ne bom nikomur za hlapca, pošiljal drugega za drugim k vragu in žulil slivovko... Tudi ostali so pridno trobili v steklenico z nekaj častnimi izjemami, ki so samo fingirali, in po prvi nevihti je zaorila hrupna slovenska pesem: »Daj, daj, srečo boš 'mela...«

Polnočna ura nas je razdvojila. Zvitorepčev del je odpulhal proti beli Ljubljani, Tončkov nazaj k svojim muham. Toda to ni bilo tako preprosto. Vsaj zame ne in za Tončka. Zanj sem zvedel šele drugi dan, zase pa se spominjam, da sem zdrvel po progi ko derezina, brž ko sem se postavil na pragove med tračnice. Neka vražja sila me je gnala naprej, ne da bi se količkaj zmenil za ostale tovariše. Hudomušna usoda pa je menda nalašč nedaleč od postaje zlila dve progi iz različnih smeri v eno smer, čemur pa

jaz nisem pripisoval prav nobene važnosti, in sem zavil na tisto, ki mi je bila najbolj »pri nogi«. Seveda sem izbral napačno. »Nafta« sem imel dovolj do samega Beograda, vendar sem nekako po dveh urah bezljanja osupnil, da še nisem pri čebelnjakih. »Menda jih ni medtem kdo sunil?!« sem ugibal. Ne da bi količkaj zmanjšal »brzino«, sem bulil v temo na levi, pri tem pa me je zaneslo na desno, da sem se spotaknil ob tračnico in se prekucnil po bregu. Pristal sem pod njim na ravnici in v drobcu sekunde zaspal ko dojenček...

Morda sem spal uro, dve ali tri. Vsekakor je bila še noč, ko me je rahlo božanje po obrazu predramilo iz sladkega sna. Odprl sem oči in se zagledal v temno, neprijazno nebo, s katerega so padale drobne kapljice in me božale po obrazu.

»Dežuje...« sem dognal brez posebne bistroumnosti in se spet potopil v sladki sen. Ko sem vdrugo odprl oči, sem v čudni perspektivi visoko nad seboj ugledal štiri luknje, zvrtnane v človeška nosova, ki sta hkrati z glavama nihala sem in tja kot nihalo pri stenski uri.

»Ma diži se, čoveče! Šta ti to spavaš na pokisloj zemlji? Dobit češ bolešt na pljućima!« je priletelo navzdol z velikim ogorčenjem in začudenjem.

»E, pa šta?!« sem dejal in počasi zavzel sedeči položaj. Tako sem vsaj videl, da sta moža, ki se bojita za moja pljuća, dobra srbska kmeta, namenjena z motikama na ramah na delo na polje.

»Odakle si? Gde ćeš?« sta me merila še vedno sedečega med njima. In ne da bi čakala odgovora, je starejši dodal: »Da nisi komšija onih slovenačkih pčelara?!«

»Jesam!« sem se odrezal.

»Pa čoveče božji, ti si zalutao; oni su uz drugi kolosek!«

»Vraga?!« sem zazijal navzgor proti njima. Nemara sta mi videla na dno praznega želodca, ki že od prejšnjega jutra ni dobil nič vase, ker sta me dokaj prijazno poučila:

»Idi natrag po ovom koloseku do raskrsnice, pa onda levim kolosekom dok ne stigneš do pčelara.«

»A koliko to ima od prilike?« sem radovedil.

»Pa ić ćeš oko tri sati!«

Skobacal sem se na majave noge, se lepo zahvalil in zlezal na progo. Skrajja je šlo malo po tramvajsko, potem pa sem se ogrel in je šlo ko Elija! Dobra možaka sta gledala za mano in zvonila z glavama. Nemara sta celo mislila, da sem ga imel pod kapo, ali pa sta se čudila zemlji, ki je bila tam, kjer sem ležal, suha ko poper in — če sem prav videl — kar spokana od vroćine... Ej, nafta je hudič!...

Vroč junijsko sonce je popilo deževne oblake in krepko pritiskalo, ko sem se pojavil v »taborišću«. »Hurrra! Pritepenec je tu!« so zavpili in drli skupaj, da si ogledajo »izgubljeno čudo«.

»No, potem pa le niso preveč hudi name, ko me takole veseli sprejemajo!« sem si mislil in dobro mi je delo. Ko so mi potem še povedali, da so ponoći obšli z lućmi vso progo in telefonirali na vse bližnje postaje, sem spoznal, da so čebelarji vendarle dobri tovariši —

Težke ure je ponoči potil tudi ubogi Tonček. Če ustna izročila ne lažejo, je ležal vznak na vagoneti in vso vožnjo do »doma« bruhal ko Vezuv. Ko je legel v posteljo, je ta zbežljala naokoli ko točilo ob najhujšem pogonu. In Tonček je moral vstati in sesti na klop pred čuvajnico. Tu se je do jutra »boril s smrtjo« in daroval bogovom prezvečeno srbsko slivovko...

Sonce, spanje in okusno kosilo so nam vrnilo dobro voljo. Popoldne smo preždeli ob čebelnjakih, se sončili in pasli lenobo. Nedaleč proč so se v grapi šopirile košate koprive. In prav ob teh sva se s Fogeljnom sprijela v plemeniti rokoborbi. Toda Fogelj predstavlja cent in me vsaj za četrto tega prekaša v teži. Po naravnih zakonih pa teža teži navzdol, zato ni nič čudnega, če sva se do pasu gola in tesno spoprijeta kmalu valjala po koprivah. Malo sva se spogledala in soglasno ugotovila, da takele zrele koprive prav nič ne zaostajajo za razdraženimi čebelami. To spoznanje je zadoščalo, da sva brž sklenila premirje in se skobacala iz negostoljubnih kopriv, čeprav so nama drugi dopovedovali, da je bila rokoborba v koprivah najlepši prizor dneva, in so naju lepo prosili, da bi predstavo ponovila. Toda »kdor se enkrat s koprivami opeče, ne sili več vanje« — pravi modri kitajski rek in ta naju je rešil, da nisva nasedla škodoželjnim nakanam hvaležne publike.

(Dalje prihodnjič)

ZA KRATEK ČAS IN V SVARILO

AVGUST BUKOVEC

Med mesečnimi čebelarškimi navodili še nikoli nisem bral, da ob deževnem vremenu ne smeš jemati čebelam medu. Takrat so namreč vse stare mršnje doma in ti posvetijo tako, da pomniš za vse življenje. Tudi meni so jo zagodle. Že precej let je od takrat minulo, a tistega dne še nisem pozabil. Pa naj vam o tem nekoliko povem, saj vem, da se vam bom na koncu smilil.

Deset panjev sem imel pod Krimom pri Ljubljani na hojevi paši. Bili so polni in treba je bilo pobrati med. Saj veste, da se čebelarji tega dela nič ne vesele, a sem ga moral vendarle opraviti. Pri prijatelju sem si izposodil konja in voznika. Obljubiti sem mu moral, da bo voz najkasneje ob štirih popoldne nazaj. Zato smo odrinili še pred peto uro zjutraj.

Sredi pota je začelo narahlo pršiti in je deževalo ves čas vožnje. Ko smo se pripeljali do čebelnjaka, so bile še vse čebele doma. Panji so močno prisedali.

Brž smo se pripravili za točenje. Preden sem začel satje ometati, sem hčerama naročil, naj počikanih medenih pokrovcev ne mečeta pod mizo. Ne vem, če je ta opomin kaj zalegel.

Junaško sem naskočil prvi panj v zgornji vrsti. Nakadil sem čebele v medišču. Oh, kako lep pogled se mi je nudil! Vsi sati so bili beli kakor sneg in pošteno debeli.

Prav nalahno sem potegnil zgornje okence iz panja. Komaj sem to storil, že se je vame zakadil kar cel rojiček besnih čebel. Na-a, tako vročega pozdrava nisem pričakoval.

»Le kako naj si pomagam, ko nimam čebelarske kape?« sem ves zbežan ugibal. Nič drugega nisem mogel storiti, kakor da sem si s klobukom pokrtil plešo. Na nesrečo je bil črn, kar pomeni za čebele isto kakor za bika ali purana rdeča cunjca.

Komaj sem potegnil prvi sat iz medišča, že sem bil ves živ razdraženih čebel. Klale so me navdušeno in vztrajno, najbolj pa tiste, ki so zašle za srajco in v hlače. Posebno tiste, ki so se zapletle med kocine brade, so me hudo razburjale. Teh sem se najteže otresel.

Vendar nisem odnehal, ker nisem smel, če sem hotel s točenjem o pravem času končati. Opravljal sem pravcato hudičevo delo. Za vsak odvzet sat in za vsak vrnjen prazen sat sem bil deležen na desetine pikov.

Stokal sem, po tihem preklinjal, da me hčerki nista slišali, ter pihal in kihal, kar se je dalo. Zraven sem trl čebele po obrazu in rokah, pa vse skupaj ni nič pomagalo. Tudi dim ni kaj prida zalegel. Klanja ni hotelo biti konec, čeprav sem ravnal s čebelami kar najbolj prizanesljivo in mirno. Zaradi bolečin so me začele oblivati solze. Ko sta hčerki to opazili, sta se začeli posmihati. Še tega je bilo treba! Otroka neumna!

Tako je šlo naprej tudi pri drugem, tretjem in četrtem panju. Ko sem tega opravil, sem bil od pikov in razburjenja tako na koncu, da sem se začel opotekati kakor pijanec. Skrbelo me je tudi, kako bom naprej delal, ko so mi roke začele hudo zatekati, prsti pa so postajali trdi. »Konec je, ne vzdržim več!« sem si mislil, ko sem si prižigal cigareto.

Stopim iz čebelnjaka. Lej, lej, saj je nehalo deževati. Že so se čebele začele usipati iz panjev. Še eno cigareto popuham, potem pa se s težkim srcem vrnem k panjem. Odprem petega. Z največjo previdnostjo snamem okenci, porinem sipalnik v panj ter prislonim spodnje okence k satom. Ves trd sem med tem opravkom čakal, kdaj me bodo moje »drage« čebelice blagovolile napasti. Čudno? Kar nekam mirne so bile! Kaj naj to pomeni? Ali je morda ta družina tako krotke narave? Potegnil sem prvi sat iz medišča in ga ometel — samo kaka posamezna čebela se je v roko zaletela. To me je opogumilo in začel sem naglo delati. Brž je bil panj oskuben in že sem se lotil naslednjega. O, čudo! Tudi ta je bil ves ponižen.

Vse nadaljnje delo je šlo gladko od rok in se je prav srečno končalo.

To sem si oddahnil, ko je bilo vse opravljeno. Vse trpljenje je bilo mahoma pozabljeno! Kako ne? V posodah je bilo nad 200 kg gostega hojevca. Gotovo najboljša maža zoper pike!

Med vožnjo domov sem imel dovolj prilike, da sem si počteno ogledal svoje roke. Prmejšikuš, zdelo se mi je, kot da bi imel oblečene boksarske rokavice. Veke so mi tako zatekle, da sem komaj še gledal. In nos, nos! O njem raje kar molčim!

Ko me je žena zagledala, reva ni mogla verjeti, da bi bil tak lepotec njen mož. Nazadnje sta jo hčerki le prepričali, da me po poti nista »zavšali«, kakor poje tista narodna.

Zemini zmedi se nisem čudil, saj me je tisti dan pičilo najmanj pet sto srditih čebel, a raje precej več. Ne verjamete? Pa vprašajte mojo hčerko Jeleno, ki je bila takrat z menoj pod Krimom. Za slovo in v pouk pa:

Nikar se čebele na cvetu ne boj!
Useka le tista, ki brani dom svoj.«

POROČILO ZA JANUAR IN FEBRUAR

Januar: Razmeroma toplo vreme, ki je nastopilo konec decembra, se je nadaljevalo tudi v prvi dekadi mesca januarja. Najnižje dnevne temperature so znašale le nekaj stopinj Celzija pod 0. Dnevi so bili večinoma oblačni, ponekod deževni, drugod pa je padal sneg. Zjutraj je bilo tudi nekaj slane. V drugi dekadi so postali dnevi še toplejši; nekaj jih je bilo deževnih in snežnih, sicer pa je prevladovalo lepo vreme tja do prve polovice tretje dekade. Zadnje dni mesca januarja se je temperatura zopet znižala in začel je padati sneg.

V januarju so bili povsod zabeleženi izletni dnevi, ki so čebelarom omogočili, da so se temeljito otrebile. Zaradi izletnih dni in ponekod tudi zaradi zaleganja matice (Novo mesto, Prosenjakovci) je bila poraba zimske zaloge nadpovprečna. V drugi polovici druge dekade so cvetele že prve trobentice, zvončki in teloh, s katerimi so čebele prinašale prvi cvetni prah. Pa tudi leska je bila v tem času radodarna z obnožino. Konec mesca, ko je zopet nastopil mraz, so se čebele stisnile v zimsko gručo. Čebelarji se boje, da se bodo lepi spomladanski dnevi v januarju kasneje maščevali.

Cezanjevci: Začetek leta ni bil slab, bilo pa je za ta čas malo preveč toplo. Bati se je, da bodo matice začele prezgodaj zalegati. Poraba zimske zaloge ni velika, vendar nekateri čebelarji tožijo, da jim je že več družin pomrlo zaradi pomanjkanja hrane.

Prosenjakovci: V moji okolici so nekaterim čebelarjem pomrle družine, ker niso krmili ob pravem času.

Februar: Slabo vreme, ki je nastopilo v zadnjih dneh januarja, se je nadaljevalo tudi v prvi dekadi mesca februarja. Temperatura je postajala vedno nižja in živo srebro je celo ob Jadranu padlo precej pod ničlo. Sneg, ki je zapadel konec januarja in v začetku februarja, je ležal ves mesec februar povsod razen na Primorskem. Snežna odeja je bila približno 20 cm debela. Dnevi prve dekade so bili pretežno sončni, toda izredno vetrovni; prevladovali so severni in vzhodni vetrovi. Živo srebro je v drugi dekadi še nadalje padalo! Sredi dekade so bile zabeležene najnižje temperature, ki so znašale n. pr. v Ljubljani 16. februarja — 23° C, v Logatcu 17. februarja — 32° C, v Pušči-Bistri 17. februarja — 27° C. Tudi v drugi dekadi je bilo nekaj snežnih padavin, tako da se je snežna odeja v nižjih krajih povprečno zvišala na 30 cm. Dnevi so bili kasneje pretežno sončni, vendar nekoliko manj vetrovni. V tretji dekadi je postalo topleje.

Zadnje dni februarja, ko je vreme postalo topleje, je bilo ponekod nekaj izletnih dni. Kako so čebele prenesle izredno nizko temperaturo v tem mescu, bomo videli šele ob prvih pregledih.

Novo mesto: Po končani ajdovi paši je bila celotna poraba zimske zaloge 770 dkg, kar je največ v zadnjih desetih letih.

Bilje-Renče: Kljub mrzlemu vremenu so matice, mesca februarja v več panjih zalegale. Pri dveh družinah sem opazil, da izmetavata zalego.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deležni	s snegom	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič . januar	- 10	-40	- 20	- 70	+ 0.3	4	4	9	93
februar	—	-30	- 30	- 60	- 5.9	3	—	26	110
Dražgoše—Skofja Loka .	- 20	—	- 40	- 60	- 1.9	—	6	23	50
	- 60	-50	- 60	-170	-10.4	—	—	29	77
Zerovnica—Postojna . .	- 30	-75	- 60	-165	—	3	6	10	47
	-100	-55	-125	-280	—	2	—	29	108
Krka—Stična	- 25	-20	- 5	- 50	—	3	6	16	63
	- 35	-40	- 40	-115	—	—	—	29	56
Novo mesto	- 20	-45	- 40	-105	+ 1.6	9	4	9	60
	- 30	-30	- 30	- 90	-12.8	2	—	29	94
Dobova—Krško	- 30	-40	- 40	-110	+ 3.4	6	4	3	30
	-120	—	—	-120	- 9.2	—	—	29	—
Sv. Lovrenc na Pohorju .	—	—	- 60	- 60	+ 2.4	10	—	8	122
	- 35	-40	- 35	-110	- 6.5	—	—	29	92
Sv. Lovrenc na Drav. p. .	- 30	-35	- 45	-110	+ 1.6	5	2	1	136
	- 45	-25	- 45	-115	- 9.8	—	—	29	117
Rogatec	—	-30	- 30	- 60	+ 2.4	13	6	4	86
	- 20	-10	- 30	- 60	- 8.4	—	—	29	98
Ribnica na Pohorju . .	- 30	-50	- 30	-110	—	11	5	20	64
	- 40	-50	- 40	-130	—	2	—	29	63
Bučkovci—Ljutomer . .	- 25	-50	- 30	-105	+ 2.0	9	2	3	128
	- 50	-25	- 20	- 95	- 7.8	—	—	29	64
Cezanjevci—Ljutomer .	- 40	-50	- 50	-140	+ 2.1	8	5	3	91
	- 40	-40	—	- 80	- 7.7	—	—	29	62
Pristava—Ljutomer . .	- 50	-10	- 20	- 80	—	10	1	11	71
	- 15	-25	- 55	- 95	—	—	—	2.	0
Prosenjakovci-M. Sobota	- 20	-90	- 40	-150	+ 2.7	8	1	5	100
	- 50	-60	- 40	- 50	- 7.3	—	—	29	81
Selnica ob Dravi	- 40	-70	- 70	-180	+ 0.6	9	6	6	139
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lendava	- 30	-40	- 60	-130	—	5	10	3	87
	- 30	-40	- 30	-100	—	—	—	29	0
Logatec	- 15	-15	- 15	- 45	+ 0.6	—	—	2	—
	- 15	-35	- 35	- 85	-11.1	—	—	24	—
Pušča—Bistrica	- 60	-40	- 50	-150	- 2.2	10	4	3	84
	—	—	-210	-210	- 8.4	—	—	29	46
Bilje—Renče	- 10	-10	- 5	- 35	+ 4.8	9	3	—	67
	- 45	-40	- 40	-125	- 1.1	6	—	1	167
Ljubljana	—	—	—	—	+ 1.9	—	11	6	40
	—	—	—	—	- 7.8	—	—	23	74
Povprečki . januar	—	—	—	-100.8	+1.5	7.8	4.7	7.6	82.0
februar	—	—	—	-120.5	-7.9	3.0	—	26.7	81.8

In memoriam. Te dni je minilo 115 let, odkar se je rodil v Sremskih Karlovcih prof. Jovan Živanović. Še preden je začel širiti svoje čebelarске nauke, so čebelarili Sremci in Slavonci večinoma v koših.

Prepričan, da s čebelarjenjem v koših čebelarstvo ne more napredovati, je sestavil nov panj, ki so ga tamkaj ljudje imenovali »Živanovićeva amerikanka«. Ta panj se je zaradi svoje preprostosti hitro razširil po Sremu, Slavoniji, Bački in Banatu ter se ohranil marsikje še do današnjih časov.

Svoj panj in Dzierzonov način čebelarjenja je priporočal v raznih časopisih. Ker pa je uvidel, da to pisanje v časopisju ne more dovolj vzgojno vplivati, je zbral vse svoje članke in leta 1879 izdal knjigo »Srbski čebelar I. del«. Čebelarških knjig je bilo tedaj v cirilici že več napisanih, toda v nobeni ni bila snov tako vzorno in temeljito obdelana kot v njegovi.

S svojimi zvezami je Živanović izposloval pri patriarhatu, da je bilo uvedeno na srbskem bogoslovnem semenišču čebelarstvo kot obvezen predmet. Uspeh tega so bili številni čebelarji med pravoslavno duhovščino starejše generacije, ki so mnogo pripomogli k dvigu čebelarstva.

Leta 1906 je začel izdajati list »Srbski čebelar«, ki je izhajal do prve svetovne vojne. List je moral prenehati zaradi svojega naslova, ki ni bil po volji takratnim oblastnikom. Središče čebelarjev je bilo tedaj v Rumi, kjer je bila čebelarška zadruga in lep čebelnjak. Tudi list se je tiskal tam.

Živanović je bil v prisrčnih odnosih z uredništvom Hrvatske Pčele v Osijeku in s člani čebelarškega društva v Vukovarju. Vsi so priznavali njegovo dobro pisanje in strokovno sposobnost. Brez dvoma je postavil temelje racionalnemu čebelarjenju v Sremu, pa ga zato čebelarji po vsej pravici imenujejo srbskega Dzierzona.

FR

Izkoriščanje spomladanskega gradilnega nagona je ena izmed najvažnejših nalog naprednega čebelarja. To velja še posebno za kraje s slabo spomladansko pašo, ko lahko mine več let, preden čebelar obnovi vse sate v panju.

Gradilni nagon se pojavi v panjih proti koncu aprila ali še prej, kakršna je pač pomlad in paša. Čebele takrat že na gosto zasedajo vse ulice in v krajnih satih so cele plasti novega čebeljega kruhka — obnožine. **Robovi celic so pobeljeni.** — To je zanesljivo znamenje, da bi čebele rade gradile satje. Dajmo jim priliko! Dajmo jim kako satnico v izdelavo! Na katero mesto v medišču jo bomo vtaknili? Večina čebelarjev ima to nesrečno navado, da jo dene med dva zaležena sata v sredini gnezda. S tem presekaajo gnezdo na dva dela in napravijo zmedo v panju. Satnice ne spadajo tja, kjer so čebele dojilje, torej ne v sredino gnezda, marveč na kraj plodišča, kjer se zadržujejo čebele graditeljice in kjer ni tako toplo kakor v sredini gnezda. Potegnimo krajni sat iz plodišča. Če je na sosednjem pokrita zalega, dajmo tja satnico! Ako pa najdemo zalego že na krajnem satu, smo z izkoriščanjem gradilnega nagona malce pozni, toda ne še prepozni.

Če je družina lepa, lahko damo kako satnico še na drugo stran gnezda.

A. B.

Kako najlažje doženemo, iz katerega panja je kak roj? Proti večeru, ko že neha živahni let čebel, stresemo na tla dve manjši zajemalki rojevih čebel, roj pa odnesemo v klet ali v kak zaprt temen prostor.

Zunaj ostale čebele se bodo dvignile s tal in se začele zbirati v kepo na tistem mestu, kjer je prej visel roj. Kmalu bodo spoznale, da med njimi ni matice in grozdek se bo začel razpuščati. Čebele bodo še nekaj časa tavale okoli in iskale roj, nakar se bodo začele vračati v panj,

iz katerega so rojile. Nobena pa ne bo šla naravnost vanj, marveč se bo vsaka brez izjeme najprej usedla na brado panja ali pa nad žrelo in začela prhutati s krili. Ne dolgo, pa bo tudi čebelar začetnik prav lahko po obilici prašечih se čebel spoznal, od kod je prišel roj. To je posebno važno, ako so v kakem čebelnjaku čebele raznih čebelarjev.

Pa še to: čebele prvcev vselej prav jasno pokažejo, od kod so se vzele, bolj muhasti so drugi.

Kadar vsajate roj v AŽ-panj, morate ves prostor zastaviti s satniki, v katerih so vdlane satnice ali pa s celimi sati, kakor kdo hoče in more. Če bi manjšemu roju dali n. pr. le 6 satnikov namesto 9, bi se roj zanesljivo zbral v tistem delu panja, kjer ne bi bilo satnikov. Roj se satnikov brani in se na njih zbere le, če ga v to prisilimo in mu onemogočimo, da bi zasedel kak prazen prostor. V tem primeru bi ga vnovič vznemirjali, ko bi satnice vanj rinili.

Roju pomagajmo, da se potegne med satnike, nato pa prislonimo okence in pustimo panj čez noč odprt. Če tega ne storimo, nastane v panju vročina, pa se začnejo satnice hudo bušiti in celo podirati, če je noč vroča.

Če bi okenca ne prislonili, bi se utegnulo zgoditi, da bi se roj zbral zadaj za satniki.

Panj zaprimo zgodaj zjutraj, da ne bodo začele čebele zadaj izletavati.

A. B.

Pomen obnožine in toplote za spomladanski razvoj panjev je bil lani posebno očiteno. V začetku maja mesca so imeli panji šele 3—4 sate zaležene, malokateri pet. Družine že jeseni niso bile živahne in mladih čebel je primanjkovalo. Že to je pomenilo veliko cokoljo za razvoj. Za nameček smo dobili še hladno in vetrovno vreme ravno v aprilu, ki je v normalnih letih odločilen za razvoj. Saj imajo čebele v tem mesecu po navadi nič koliko obnožine na razpolago, lani pa je niti niso mogle brati, ker jih je slabo vreme zadrževalo v panjih. Tudi dražilno pitanje ob takih prilikah malo za-

leže. Če ni obnožine, ni zalege. Naj bo medena zaloga v panjih še tako obilna, razvoj družin bo zaostajal, ker s samim medom čebele ne morejo rediti zalege. Čebelar med lahko nadomesti, obnožine pa ne. To morajo čebele same nabrati, ali pa matica preneha z zaleganjem.

Nekaj pojasnil o pršičavosti. Pršičavosti nikjer ne zatiramo z žveplom in ognjem, ker bi bilo treba, če bi hoteli imeti s tem načinom zatiranja uspeh, zažveplati vse čebelje družine v okuženem čebelnjaku ne glede na to, pri kakih je bila bolezen ugotovljena z veterinarsko preiskavo. Uničiti bi morali torej tudi take družine, pri katerih ta preiskava ne bi ugotovila okužbe, kajti verjetno je, da je v njih kljub temu nekaj pršičavih čebel. Pa ne samo to. Če bi hoteli biti pri svojem delu res temeljiti, bi morali uničiti celo čebelje družine na področju 3—5 km okoli okuženega čebelnjaka. Takšnemu zatiranju pršičavosti ali boljše uničevanju čebelarstva pa se prizadeti čebelarji upirajo, zlasti če jim ni mogoče izplačati primerne odškodnine za uničene panje. V letu 1954 so pri nas nekateri neprizadeti čebelarji, dokler se niso dobobra seznanili z bistveno boleznijo, priporočali žveplanje invadiranih čebeljih družin, seveda brez uspeha.

Za zdravljenje z Mito A2 se pri nas navdušujejo le redki čebelarji, ker je pač zdravljenje s Folbeksom cenejše in enostavnejše. Mite A2, ki počasi deluje v obliki hlapov, ne moremo primerjati s Folbeksom, ki deluje v obliki dima hitro in zelo učinkovito. Obvezno zdravljenje s Folbeksom je pri nas uradno predpisano (glej Slovenski čebelar 1955, str. 268). Pri ponovni okužbi čebelje družine s pršicami ni treba uporabljati večjega števila trakov Folbeka kakor pri prvem zdravljenju. Če je zdravljenje dobro organizirano in na večjem področju naenkrat zajeto, so ponovne okužbe skoraj izključene.

Eno in dvoletne matice postanejo lahko trotovke zaradi nalezljive trotavosti in drugih bolezni, nikakor pa ne zaradi plinjenja s Folbeksom. Po izvidih

laboratorijskih preiskav je Folbeks pri pravilni uporabi za čebele in matice neškodljiv; zato zdravim jajčnikom ne more škodovati! Spomladi v nose mavih letih umirajo matice ali jih čebele prelegajo tudi v družinah, ki niso bile zdravljene s Folbeksom. Trotave in jalove matice so lahko posledica nose mavosti in drugih bolezni, ne pa posledica invazije s pršicami ali posledica zdravljenja s Folbeksom.

Dr. L. Kocjan

Zažičevanje satnic. Če zažičuješ satnice z električno, glej, da se bodo žice potopile vanje prav do sredine in da ne bo ostala nobena nezalita, svetla. Za to je treba nekaj spretnosti in predvsem vaje. Ob nezalatih delih žice čebele najrajši razgrizejo satnice. Zato morajo biti tudi luknjice na letvicah točno v sredini, kar dosežemo s tem, da jih označimo s šablono na njihovi notranji strani. Tako šablono si lahko naredi vsak sam, kakor sem si jo jaz. Z luknjačem ali šilom naredimo luknjice od znotraj navzven. Tako ne moremo zgrešiti sredine, kar bi se gotovo večkrat zgodilo, če bi jih delali od zunaj navznoter; to vem iz izkušnje.

Zažičuj tople satnice! Najbolje je, če jih deneš pred zažičevanjem nekaj časa na sonce, vendar pazi, da se ti ne segrejejo preveč ali celo raztope! Tudi tu stori vaja svoje.

Če se vdlane satnice po daljšem času zveržijo, jih posamezne položi na primerno deščico, deni na sonce in izgledi z roko neposredno, preden jih nameravaš dati v panj! Satnikov z vdlanimi satnicami ne hrani plosko, ampak navpično, sicer se ob topleni vremenu upognejo navzdol. Pri napačnem zažičevanju se večkrat malenkostne napake maščujejo.

S. R.

Nasadi na železniških nasipih in na suhih pobočjih z malo zemlje. Za izboljšanje čebelje paše priporočamo, da posejete dobro travno mešanico, pomešano s semenom esparzete, travniške kadulje in grintavca. Za prav puste kraje sta primerna rumena medena detelja in gadovec, pa tudi do 1 m visoka dvoletnica turek.

Lakota v panjih mesca maja ni redek pojav. Posebno usodna lahko postane, če so panji močni in živahni. Čebelar je poln upov, a se vreme sprevrže in začne deževati. Mrzel veter vleče, dan za dnevom dežuje, toplega sonca pa ni videti. Včasih traja tako vreme — morda še s snegom — več tednov. V panjih ni niti kapljice medu. Matica je nehala zalegati. Če čebelar v tej kritični uri čebelam ne priskoči na pomoč, je družina za več mesecev nesposobna za donos. Ne gre samo za to, da družino ohranimo pri življenju. Dajati ji moramo toliko hrane, da v svojem razvoju ne nazaduje, da goji zalego kakor ob lepem vremenu.

Ob takih prilikah potrebuje dober panj dnevno 250 g medu, sladkorne raztopine pa še nekoliko več.

A. B.

Takile smo. Kako krivični so lahko nekateri čebelarji do svojih tovarišev, nam prav nazorno prikazuje sledeči resnični dogodek.

Tovariš S. R. je letos povsem slučajno zvedel, da je pod Krimom začela mediti hoja. Brž je to razboval, da bi čebelarji izkoristili redko priliko. Neki čebelar, recimo mu Janez Godrnjač, je potem pripeljal čebele pod Krim, a šele čez tri dni. Hudo se je začel razburjati, ker je zamudil tri dni paše. Vso krivdo za to je kratkoma naprtil »tistim, ki čebelarje o medenju prepozno obveščajo in ki mislijo samo nase«.

Sedaj pa pride najboljše. Začelo je deževati. Hoja je nehala mediti. Po dveh, treh dneh slabega vremena se je našemu Godrnjaču znova razlil žolč in zopet je z jezikom udaril, to pot pa po »tistih, ki čebelarje za vsak dr. . . vzdignejo, da vozijo čebele na kup za prazen nič. Samo stroške in delo jim povzročajo. Ali je to tovariško?« Tako nekako se je možak odkašljajal, tako nekako si je olajšal svojo dušo.

Ko je drugi dan sonce zopet začelo pripekati in so čebele zopet začele leteti v gozd, je izgubil sapo in utihnil.

Janezov Godrnjačev je v naših vrstah precej. Hočejo, da bi jim vse streglo, sami pa ne poznajo nikogar.

A. B.

iz katerega so rojile. Nobena pa ne bo šla naravnost vanj, marveč se bo vsaka brez izjeme najprej usedla na brado panja ali pa nad žrelo in začela prhutati s krili. Ne dolgo, pa bo tudi čebelar začetnik prav lahko po obilici prašičih se čebel spoznal, od kod je prišel roj. To je posebno važno, ako so v kakem čebelnjaku čebele raznih čebelarjev.

Pa še to: čebele prvcov vselej prav jasno pokažejo, od kod so se vzele, bolj muhasti so drugi.

Kadar vsajate roj v AŽ-panj, morate ves prostor zastaviti s satniki, v katerih so vdelane satnice ali pa s celimi sati, kakor kdo hoče in more. Če bi manjšemu roju dali n.pr. le 6 satnikov namesto 9, bi se roj zanesljivo zbral v tistem delu panja, kjer ne bi bilo satnikov. Roj se satnikov brani in se na njih zbere le, če ga v to prisilimo in mu onemogočimo, da bi zasedel kak prazen prostor. V tem primeru bi ga vnovič vznemirjali, ko bi satnice vanj rinili.

Roju pomagajmo, da se potegne med satnike, nato pa prislomimo okenca in pustimo panj čez noč odprt. Če tega ne storimo, nastane v panju vročina, pa se začnejo satnice hudo bušiti in celo podirati, če je noč vroča.

Če bi okenca ne prislomili, bi se utegnili zgoditi, da bi se roj zbral zadaj za satniki.

Panj zaprimo zgodaj zjutraj, da ne bodo začele čebele zadaj izletavati.

A. B.

Pomen obnožine in toplote za spomladanski razvoj panjev je bil lani posebno očiteno. V začetku maja mesca so imeli panji šele 3—4 sate zaležene, malokateri pet. Družine že jeseni niso bile živahne in mladih čebel je primanjkovalo. Že to je pomenilo veliko coklo za razvoj. Za nameček smo dobili še hladno in vetrovno vreme ravno v aprilu, ki je v normalnih letih odločilen za razvoj. Saj imajo čebele v tem mescu po navadi nič koliko obnožine na razpolago, lani pa je niti niso mogle brati, ker jih je slabo vreme zadrževalo v panjih. Tudi dražilno pitanje ob takih prilikah malo za-

leže. Če ni obnožine, ni zalege. Naj bo medena zaloga v panjih še tako obilna, razvoj družin bo zaostajal, ker s samim medom čebele ne morejo rediti zalege. Čebelar med lahko nadomesti, obnožine pa ne. To morajo čebele same nabrati, ali pa matica preneha z zaleganjem.

Nekaj pojasnil o pršičavosti. Pršičavosti nikjer ne zatiramo z žveplom in ognjem, ker bi bilo treba, če bi hoteli imeti s tem načinom zatiranja uspeh, zažveplati vse čebelje družine v okuženem čebelnjaku ne glede na to, pri kolikih je bila bolezen ugotovljena z veterinarsko preiskavo. Uničiti bi morali torej tudi take družine, pri katerih ta preiskava ne bi ugotovila okužbe, kajti verjetno je, da je v njih kljub temu nekaj pršičavih čebel. Pa ne samo to. Če bi hoteli biti pri svojem delu res temeljiti, bi morali uničiti celo čebelje družine na področju 3—5 km okoli okuženega čebelnjaka. Takšnemu zatiranju pršičavosti ali boljše »uničevanju čebelarstva« pa se prizadeti čebelarji upirajo, zlasti če jim ni mogoče izplačati primerne odškodnine za uničene panje. V letu 1954 so pri nas nekateri neprizadeti čebelarji, dokler se niso dodobra seznanili z bistvom bolezni, priporočali žveplanje invadiranih čebeljih družin, seveda brez uspeha.

Za zdravljenje z Mito A 2 se pri nas navdušujejo le redki čebelarji, ker je pač zdravljenje s Folbeksom cenejše in enostavnejše. Mite A 2, ki počasi deluje v obliki hlapov, ne moremo primerjati s Folbeksom, ki deluje v obliki dima hitro in zelo učinkovito. Obvezno zdravljenje s Folbeksom je pri nas uradno predpisano (glej Slovenski čebelar 1955, str. 268). Pri ponovni okužbi čebelje družine s pršicami ni treba uporabljati večjega števila trakov Folbeka kakor pri prvem zdravljenju. Če je zdravljenje dobro organizirano in na večjem področju naenkrat zajeto, so ponovne okužbe skoraj izključene.

Eno in dvoletne matice postanejo lahko trotovke zaradi nalezljive trotavosti in drugih bolezni, nikakor pa ne zaradi plinjenja s Folbeksom. Po izvidih

laboratorijskih preiskav je Folbeks pri pravilni uporabi za čebele in matice neškodljiv; zato zdravim jajčnikom ne more škodovati! Spomladi v nose mavih letih umirajo matice ali jih čebele prelegajo tudi v družinah, ki niso bile zdravljene s Folbeksom. Trotave in jalove matice so lahko posledica nose mavosti in drugih bolezni, ne pa posledica invazije s pršicami ali posledica zdravljenja s Folbeksom.

Dr. L. Kocjan

Zažičevanje satnic. Če zažičuješ satnice z elektriko, glej, da se bodo žice potopile vanje prav do sredine in da ne bo ostala nobena nezalita, svetla. Za to je treba nekaj spretnosti in predvsem vaje. Ob nezalatih delih žice čebele najrajši razgrizejo satnice. Zato morajo biti tudi luknjice na letvicah točno v sredini, kar dosežemo s tem, da jih označimo s šablono na njihovi notranji strani. Tako šablono si lahko naredi vsak sam, kakor sem si jo jaz. Z luknjačem ali šilom naredimo luknjice od znotraj navzven. Tako ne moremo zgrešiti sredine, kar bi se gotovo večkrat zgodilo, če bi jih delali od zunaj navznoter; to vem iz izkušnje.

Zažičuj tople satnice! Najbolje je, če jih denes pred zažičevanjem nekaj časa na sonce, vendar pazi, da se ti ne segrejejo preveč ali celo raztope! Tudi tu stori vaja svoje.

Ce se vdlane satnice po daljšem času zveržijo, jih posamezne položi na primerno deščico, deni na sonce in izgledi z roko neposredno, preden jih nameravaš dati v panj! Satnikov z vdelanimi satnicami ne hrani plosko, ampak navično, sicer se ob toplim vremenu upognejo navzdol. Pri napačnem zažičevanju se večkrat malenkostne napake maščujejo.

S. R.

Nasadj na železniških nasipih in na suhih pobočjih z malo zemlje. Za izboljšanje čebelje paše priporočamo, da posejete dobro travno mešanico, pomešano s semenom esparzete, travniške kadulje in grintavca. Za prav puste kraje sta primerna rumena medena detelja in gadovec, pa tudi do 1 m visoka dvoletnica turek.

Lakota v panjih mesca maja ni redek pojav. Posebno usodna lahko postane, če so panji močni in živahni. Čebelar je poln upov, a se vreme sprevrže in začne deževati. Mrzel veter vleče, dan za dnem dežuje, toplega sonca pa ni videti. Včasih traja tako vreme — morda še s snegom — več tednov. V panjih ni niti kapljice medu. Matica je nehala zalegati. Če čebelar v tej kritični uri čebelam ne priskoči na pomoč, je družina za več mesecev nesposobna za donos. Ne gre samo za to, da družino ohranimo pri življenju. Dajati ji moramo toliko hrane, da v svojem razvoju ne nazaduje, da goji zalego kakor ob lepem vremenu.

Ob takih prilikah potrebuje dober panj dnevno 250 g medu, sladkorne raztopine pa še nekoliko več.

A. B.

Takile smo. Kako krivični so lahko nekateri čebelarji do svojih tovarišev, nam prav nazorno prikazuje sledeči resnični dogodek.

Tovariš S. R. je letos povsem slučajno zvedel, da je pod Krimom začela mediti hoja. **Brž je to razbobnal**, da bi čebelarji izkoristili redko priliko. Neki čebelar, recimo mu Janez Godrnjač, je potem pripeljal čebele pod Krim, a šele čez tri dni. Hudo se je začel razburjati, ker je zamudil tri dni paše. Vso krivdo za to je kratkomalo naprtil »tistim, ki čebelarje o medenju prepozno obveščajo in ki mislijo samo nase«.

Sedaj pa pride najboljše. Začelo je deževati. Hoja je nehala mediti. Po dveh, treh dneh slabega vremena se je našemu Godrnjaču znova razlil žolč in zopet je z jezikom udaril, to pot pa po »tistih, ki čebelarje za vsak dr. . vzdignejo, da vozijo čebele na kup za prazen nič. Samo stroške in delo jim povzročajo. Ali je to tovariško?« Tako nekako se je možak odkašljal, tako nekako si je olajšal svojo dušo.

Ko je drugi dan sonce zopet začelo pripekati in so čebele zopet začele leteti v gozd, je izgubil sapo in utihnil.

Janezov Godrnjačev je v naših vrstah precej. Hočejo, da bi jim vse streglo, sami pa ne poznajo nikogar.

A. B.

VABILO

na V. redni občni zbor

Zveze čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani,
ki bo dne 22. aprila 1956 ob 9. uri dopoldne
v dvorani Obrtniškega doma, Komenskega ulica št. 12/1

Dnevni red:

1. Otvoritev občnega zbora, volitev delovnega predsedstva, zapisnikarja in dveh overovateljev zapisnika, kandidacijske, volilne in verifikacijske komisije.
2. Poročilo upravnega odbora.
3. Poročilo nadzornega odbora.
4. Razprava o poročilih.
5. Potrditev letnega obračuna.
6. Predlog o razrešnici.
7. Potrditev proračuna.
8. Volitev upravnega in nadzornega odbora ter delegatov za občni zbor Saveza.
9. Sprejem delovnega načrta za prihodnje leto.
10. Predlogi in pritožbe članov.
11. Razno.

Če občni zbor ob določeni uri ne bo sklepčen, bo po členu 8. pravil Zveze čez pol ure na istem kraju in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal ob vsakem številu navzočih delegatov.

Morebitne predloge in pritožbe za občni zbor naj pošljejo društva upravnemu odboru Zveze vsaj 7 dni pred občnim zborom. Delegatom naj izdajo poverilnice. Na vsakih začetnih 50 članov imajo pravico do enega delegata.

Tajnik:

Cvetko Franc l. r.

Predsednik:

prof. Raič Slavko l. r.

POPIS ČEBELARSTEV

Čebelarstva društva naprošamo, da popišejo vsa čebelarstva na svojem področju. Tiskovine za popis smo jim poslali v posebnem ovitku. Potrebno število teh tiskovin naj dostavijo s svojimi napotki področnim čebelarskim družinam.

S popisom smo že dolgo odlašali, sedaj pa ga moramo izvesti, ker moremo le na podlagi zanesljivih statističnih podatkov smotno reševati strokovne in organizacijske probleme (načrtno preprečevanje in zatiranje čebeljih bolezni, preskrba z ustreznimi čebelarskimi potrebščinami in s sladkorjem, povečanje proizvodnosti itd.).

Da bo popis dosegel svoj namen, je potrebno:

1. popisati vse čebelarje, organizirane in neorganizirane, ter s popisom zajeti vse kraje in naselja;

2. v seznam vpisati za vsakega čebelarja natančne podatke v vseh rubrikah.

Poklici naj bodo navedeni stvarno in ne z občimi pojmi, n. pr. posestnik, obrtnik, upokojenec, temveč takole: kmetovalec (kmet), tovarniški (železniški) delavec, tesar in posestnik, mizarški pomočnik, učitelj v pokoju itd. Kot kmetovalce vpišite tiste čebelarje, ki se ukvarjajo izključno s kmetijstvom. Pri obrtnikih, delavcih ali nameščencih, ki imajo tudi hišo ali nekaj zemljišča, vpišite njihov poklic in dostavite še »posestnik«, n. pr. mizar in posestnik. Pri upokojencu vpišite poklic, v katerem je bil upokojen, n. pr. železniški uradnik (delavec) v pokoju, trgovski pomočnik v pokoju itd.

Številčnih podatkov seveda ne boste mogli dobiti v pisarni ali na sestanku, temveč jih bo treba iskati na terenu od čebelnjaka do čebelnjaka. Zato bo to delo ponekod precej naporno, povsod pa bo vzelo popisovalcu precej časa. Nujno bo torej, da bodo društveni odbori oziroma čebelarske družine delo popisovalcev primerno nagradile. Višino odškodnine (honorarja) naj določijo po krajevnih in osebnih razmerah.

Za popisovalce naj čebelarske družine izberejo najbolj zavedne in vestne

člane, vsi člani pa naj pomagajo, da ne bo ostal nepopisan noben čebelar in izpuščen noben kraj, kjer je kakšen panj s čebelami.

Ako na področju društva kak kraj ne bi bil vključen v čebelarsko družino, ali kjer je kaka čebelarska družina nehala delovati, naj društveni odbor poskrbi, da bo popis pravilen.

S popisi pričnite takoj po prvih spomladanskih izletih čebel, ko bo že videti, koliko čebeljih družin je preživelo zimo. Posvečajte temu posebno pozornost, ker je potrebno, da ugotovimo, kje in kakšne so zimske izgube čebel, ter doženemo njih vzroke.

Čebelarske družine naj izpolnijo dva izvoda popisnega seznama! Enega naj obdrže zase, drugega pa naj dostavijo odboru čebelarskega društva, ki izpolni tretji izvod in tega pošlje Zvezi čebelarskih društev.

Prosimo, da napravite to še pred občnim zborom ZČD, ki bo predvidoma dne 22. aprila t. l. Podatki popisa bodo za letošnji občni zbor ZČD, kakor za celotno čebelarsko organizacijo lahko odločilne važnosti. Zato naj bo točna in popolna izvedba naše popisne akcije pri srcu vsem čebelarjem, posebno pa še funkcionarjem čebelarskih društev in družin.

DELOVANJE UPRAVNEGA ODBORA ZČD

14. redna seja je bila 18. januarja 1956. Čebelarski odbor pri GZZ nas je povabil na svojo plenarno sejo, ki bo 19. t. m. Seje se bodo udeležili tovariši Majcen, Mihelič in Verbič.

Savezu pčelara Jugoslavije bomo poslali zahtevane statistične podatke, kakor tudi podatke o regresih in podporah.

Radio Ljubljana želi pošiljati na naše konference in občne zборе svoje poročevalce, ker namerava o našem delu za pospeševanje čebelarstva obveščati tudi širšo javnost. Ta sklep naše radijske postaje je odbor vzel z odobravanjem na znanje.

Seje sta se udeležila tudi direktor in komercialist podjetja Medeks. Skupno z njima je odbor razčistil razna vprašanja, ki se tičejo podjetja in naše organizacije. Okrožnice našim društvom bo v bodoče izdajalo podjetje Medeks z vednostjo ZCD. Ker povzročajo različne cene medu pri nas in v sosednjih republikah nerazpoloženje med našim članstvom, bo Medeks določal te cene v soglasju z upravnim odborom ZCD. Slovenski čebelar bo stalno poročal o gibanju cen medu in voska v posameznih republikah. Satnišnica bo uporabljala pri izdelavi satnic kot ločilo špirit in med, torej ne samo škrob kot doslej. Medeks bo uvedel standardne tipe panjev in našim družbam primerne čebelarske potrebščine. Vsako izpremembo pri njih izdelavi bo pregledala in odobrila skupna komisija. Zastopnika Medeksa sta izjavila, da bo podjetje skušalo ustreči vsem željam čebelarjev, v kolikor jih bo mogoče realizirati.

Občnega zbora društva v Radgoni se bo udeležil 22. t. m. tov. Cvetko, tovariš Raič pa 29. t. m. v Gorici.

Končno je odbor odobril določen znesek za knjižni oglas, s katerim nameravamo izvesti propagando za »Sodobno čebelarstvo« na osnovnih, strokovnih in srednjih šolah.

15. redna seja je bila dne 16. februarja 1955. Po čitanju in odobritvi zapisnika zadnje seje je predložil tovariš dr. Kocjan listo izvedencev za čebelje bolezni. Pravilnik za izvedence bo izdala republiška komisija za pobijanje čebeljih bolezni.

Sklepe zadnje plenarne seje bomo obravnavali na naslednjih sejah upravnega odbora, ki bodo od sedaj dalje vsak ponedeljek.

Komisija je pregledala seznam dolžnikov in določila, od koga naj se dolg izterja sodno in komu naj se dovoli, da do junija t. l. sam poravna svoj dolg pri Zvezi.

Čebelarsko društvo Krško naj sporoči, ali namerava odkupiti našo plemenilo postajo, ali ne. Pregledati je treba, koliko nam člani še dolgujejo na naroč-

nini Slovenskega čebelarja, in dolžnike izterjati.

Komisija je popisala inventar. Razlike, ki jih ni bilo mogoče dognati iz prejšnjega seznama inventarja, kakor tudi pokvarjene in neuporabne predmete smo izločili.

Svet za gospodarstvo nas je obvestil, da po današnjih predpisih Izvršni svet ne more izdati uredbe o prevozu čebel na pašo, katerega osnutek mu je predložil v odobritev Čebelarski odbor pri GZZ.

Na čebelarsko razstavo na Dunaju ne bomo poslali panjskih končnic, o čemer bomo obvestitli Savez v Beogradu. Izvlečke predavanj, ki jih bodo imeli naši člani na Dunaju, bomo poslali v zahtevanem roku.

Nagrado obveščevalcem naj bi plačala v bodoče tista čebelarska društva, na katerih območju leži obveščevalna postaja. O tem bomo razpravljali še posebej na občnem zboru Zveze.

Dopis ČD Krško o skupnem sestanku s Čebelarskim pododborom GZZ Krško smo vzeli na znanje. Prav tako tudi pritožbo Čebelarske družine Celje o nerednem izhajanju Slovenskega čebelarja.

Tovariš Mihelič je poročal o seji uredniškega odbora in o ukrepih za izboljšanje vsebine našega strokovnega lista.

16. redna seja je bila 27. februarja 1956.

Tovariš tajnik je prečital zapisnik 15. redne seje, tovariš Mihelič pa ga je spopolnil z izjavo, da bi bilo prav, če bi obveščevalce nagradila za lansko leto še Zveza, medtem ko naj bi jih v bodoče nagrajevala pristojna čebelarska društva.

Nadalje je prečital zapisnik skupne seje čebelarskega pododbora pri GZZ in ZCD, na kateri smo razpravljali o organizaciji tečaja za vzrejo matic, dopis tov. Mikca, s katerim poroča o stanju svojega CE-GO; poročilo tov. Filipinija, o delni poravnavi računa za kupljene čebele ter prošnjo ČD Litija za odpis dolga, ki ga ima pri Zvezi. Prošnji ČD Litija odbor v sedanjih razmerah ni mogel ugoditi, pač pa je dovolil odložitve plačila za nekaj časa.

Po sklepu zadnje plenarne seje bomo zahtevali od GZZ vrnitev čebel tov. Podgorca in Kastelica, če GZZ ne bo prevzela tudi njunih dolgov.

Nabavo krmilnega sladkorja bomo organizirali do letošnjega septembra.

O sejah Upravnega odbora bomo obveščali vsa čebelarstva.

Informirali se bomo pri GZZ, kako bodo honorirani tečajniki za vzrejo matic.

Odbor je sklenil poslati vsem osnovnim šolam in gimnazijam ter vsem KZ knjižne oglase in naročilnice za »Sodobno čebelarstvo«, ki bo šlo v tisk aprila t. l.

DOPISI

ČEBELARSKÉ DRUŽINE LJUBLJANSKEGA DRUŠTVA SO ZBOROVALE

Iška vas. Člani Čebelarstva družine Iška vas so na svojem občnem zboru dne 15. januarja dali popolno priznanje za njuno dosedanje delo svojemu predsedniku tov. Antonu Susmanu in tajniku tov. Ivanu Mačku, ko so jima soglasno znova zaupali dosedanji funkciji. Družina je imela v letu 1955 štiri seje, katerih so se udeleževali tudi člani. Skupno so obravnavali in reševali čebelarstva zadeve. Na občnem zboru so sklenili naprositi domačega logarja, da bi jim priskrbel medovita drevesca, ki jih nameravajo posaditi v domačem kraju. — Posnemajmo jih!

Logatec. Občnega zbora Čebelarstva družine v Logatcu, ki je bil dne 15. januarja, sta se udeležila kot zastopnika Čebelarstva družine v Ljubljani tudi tovariša prof. Slavko Raič in Vlado Martelanc. Prvi je predaval o pomenu čebelarstva za poljedelstvo, za zdravje ljudstva in za skupnost. Poudaril je, kako važna je čebelarstva organizacija in kaj je ta že storila za razvoj čebelarstva. Omenil je AZ-panj, ki se je docela uveljavil pri nas v Sloveniji, širi pa se čedalje bolj tudi v druge pokrajine naše države. Pojasnil je vzroke nerednega iz-

hajanja našega časopisa »Slovenski čebelar«, ki je visoko cenjen ne samo doma, ampak tudi drugod. Pozval je zborovalce, naj se naroče na knjigo »Sodobno čebelarstvo«, ki jo bo v kratkem izdala Zveza čebelarstva in društev v Ljubljani. — Tovariš Martelanc je predaval o nosečnosti in pršičavosti čebel. — Kljub kratko odmerjenemu času je jasno in temeljito poučil navzoče čebelarje o teh čebeljih boleznih. Zborovalci so bili z obema predavateljema izredno zadovoljni in splošna sodba je bila, da Logatec še ni imel tako poučnih in zanimivih čebelarstva predavanj. — Upravni in nadzorni odbor sta dobila razrešnico soglasno. Znova so bili izvoljeni zaslužni čebelarji: tovariš Alojz Hančič za predsednika, tovariš Filip Meršol za tajnika ter tovariš Lukančič za blagajnika, v nadzorni odbor pa tovariša Franc Primic in Franc Podobnik. — Zborovalci so izrazili željo, naj bi v bodoče vsak čebelar, ki bi želel pripeljati čebele na pašo v območje te družine, poprej obvestil domačo družino, kam jih namerava postaviti, da ne bodo čebele nameščene preveč na gosto. Družina bo vsakemu prevaževalcu rade volje pomagala.

Preserje. Priljubljeni in zaslužni tajnik Čebelarstva družine Preserje, tovariš Alojz Kočar, je na občnem zboru dne 15. januarja v svojem letnem poročilu navedel, da je bilo leto 1955 za domače čebelarje dokaj ugodno. Medenje je trajalo skoraj vse leto, od čišnje do ajde, le da je poslednja popolnoma odpovedala. Pri nabavi krmilnega sladkorja je bilo jeseni malo nesporazuma in so nekateri čebelarji kupili čist sladkor. Zastopnik Čebelarstva družine iz Ljubljane, tov. Anton Verbič, je zborovalcem prikazal pomen čebelarstva organizacije in koristi, ki jo imajo čebelarji od nje. Predavatelj Čebelarstva družine, tovariš prof. Maks Rožman, je predaval o čebeljih boleznih in o maticah. Opozoril je zborovalce, naj pazijo na izmenjavo starih matic, ker je od dobrih mladih matic v veliki meri odvisno uspešno čebelarjenje. — Tov. Podboj je navzoče pozval, naj skrbno opazujejo svoje čebelje družine in, če bodo opazili v kakem panju

neobičajno odmiranje čebel, naj takoj pošljejo mrtvice v pregled Veterinarskemu zavodu v Ljubljano, ki bo ugotovil vzroke odmiranja. Sedaj, ko vemo, da imamo pršičavost tudi pri nas, moramo biti še posebno oprezni. Naša dolžnost je, da nastopamo proti tej bolezni čim bolj radikalno in jo zatremo, še preden se razširi na obsežnejša področja.

Ig. Čebelarska družina Ig je imela svoj redni letni občni zbor dne 8. januarja. Po poročilu predsednika in tajnika je bilo delovanje družine v preteklem letu precej razgibano. Zborovalci so sklenili, da bo v bodoče moral imeti vsak prevaževalec čebel potrdilo čebelarskega izvedenca in pristanek domače družine. Za predsednika je bil izvoljen tovariš Jože Tancek, za tajnika tovariš Alojzij Alič, za blagajnika pa tovariš Franc Primec.

Ljubljana. Po poročilu Čebelarske družine Ljubljana ima družina 167 članov. Med letom jih je izstopilo 14, pristopilo pa 15. Upravni odbor je imel v letu 1955 deset sej, priredil pa je pet predavanj. Predavali so tovariši dr. Kocjan, profesor Raič, prof. Rožman in prof. Senegačnik. V družinskem čebelnjaku v Podkrajju pod Krimom je namestilo v času medenja hoje 23 čebelarjev 347 panjev. V čebelnjaku ima družina opazovalni panj, ki ga požrtvovalno upravlja tovariš profesor Raič. Družinski čebelnjak v Senožetih čebelarji bolj malo uporabljajo, čeravno je tam dobra spomladanska in kostanjeva paša. Čebelnjak, ki je pomemben v glavnem le za ajdovo pašo, je dala družina v najem Mariborskemu čebelarskemu društvu.

Polje. Dne 12. decembra 1955 je podal svoje poročilo občnemu zboru upravni odbor Čebelarske družine Polje. Zborovanje je vodil zaslužni predsednik tovariš Maks Avšič, ki je poročal, da je imela družina v preteklem poslovnem letu 6 sestankov. Na enem izmed teh sestankov je predaval tovariš dr. Kocjan o čebeljih boleznih, na drugem pa tovariš prof. Senegačnik o negi čebel spomladi. Sestankov in predavanj so se udeleževali tudi člani sosedne družine

Besnica. Devet članov je peljalo svojih 155 AZ-panjev na akacijevu pašo v Subotico. Ker pa je akacija zaradi neugodnega vremena slabo medila, so komaj krili stroške. Peljali so svoje družine še na hojevo pašo pod Krim, v Logatec in Planino, kjer pa tudi niso dosti bolje odrezali. Ajda je doma sicer lepo cvetela, a slabo medila, ker so bile noči prehladne. Za zimsko krmljenje so člani porabili za 3454 družin 1430 kg denaturiranega sladkorja. Domači čebelarji se pritožujejo proti nekaterim prevaževalcem, ker pripeljejo svoje čebele na pašo brez potrdila čebelarskega izvedenca in jih nameščajo samovoljno brez sodelovanja z domačo čebelarsko družino. Zborovalci so izrazili željo, da naj bi »Slovenski čebelar« izhajal redno. Tudi so proti cepljenju čebelarske organizacije. Prav bi bilo, da bi dosegli sporazum med Zvezo čebelarskih društev v Ljubljani in Glavno zadružno zvezo v Ljubljani. Po soglasno odobreni razrešnici je bil zopet izvoljen stari upravni in nadzorni odbor. — Po občnem zboru je predaval tovariš prof. Rožman o nekaterih čebelarskih novostih in o matičnem mlečku. Po predavanju se je razvila živahna in zanimiva diskusija.

POROČILA O DELOVANJU PODEZELSKIH ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ

so postala v Slovenskem čebelarju zdaj zelo redka. Svoj čas je bil urednik zaradi prostora za njihovo objavo večkrat v zadregi, toliko jih je bilo. Le pogledjte predvojne letnike našega glasila! Ne rečemo, da so bila vsa poučna in zanimiva. Bilo je tudi precej takih, ki so naštevala zgolj imena izvoljenih odbornikov, a bilo je tudi dosti takih, ki so nas lepo seznanjala s tem, kaj delajo posamezne organizacije.

Ne vemo, zakaj je sedaj teh poročil tako malo. To je lahko dokaz o nedelavnosti organizacij, ali pa se nikomur ne ljubi, da bi prijel za pero in napisal tistih nekoliko vrstic. No, pa se poboljšajte, tovariši tajniki! Veselilo nas bo!

A. B.

UREDNIŠTVU SLOVENSKEGA ČEBELARJA

V zadnji lanski številki vašega lista ste objavili članek »Kaj porečejo k temu« izpod peresa V. R. Resnici na ljubo moramo povedati, da so bili poskusi zdravljenja hude gnilobe čebelje zalege (*Bacilus larvae*) v l. 1951 uspešno opravljeni z vednostjo tov. dr. Sedeja, šefa veterinarske inšpekcije LRS, pod kontrolo tov. dr. J. Korena, okrajnega veterinarskega referenta in po navodilih tov. ing. Riharja Jožeta s Kmetijskega znanstvenega zavoda v Ljubljani, v čebelnjaku tov. Brezana Jožeta, diplomiranega jurista s Titove ceste v Ljubljani. Družine so zdravili v njegovem čebelnjaku v Besnici in še v dveh sosednjih čebelnjakih. Ta kraj je precej oddaljen od Viča ter zato izjavljamo, da je vsako sumničenje o Viču »kot nevarnem žarišču« nealezljive boleznici popolnoma neosnovano in neresnično.

Tudi ni res, da so čebelarji, ki so imeli na pasišču pod Krimom čebele, pozvali v čebelnjak tov. B. V., bolezenskega izvedenca z Viča, temveč je on sam, ko je bolezen ugotovil, prepeljal svoje čebele domov ter bolezen prijavil tajniku ZCD tov. Cvetku. Ker je bolezen takoj prijavil, je dobil tudi nagrado od Veterinarskega zavoda za Slovenijo. Okuženo satje s čebelami so pod osebno kontrolo dr. Kocjana zažgali, panje pa temeljito razkužili. Čebelje družine viških čebelarjev so bile jeseni pregledane in niso našli pri njih nobenih znakov hude gnilobe. Tov. B. V. izjavlja, da za sulfatiazol kot zdravilo proti hudi gnilobi sploh ni vedel. Pisec članka in uredništvo — torej nasledla neresničnim podatkom. — Čebelarški odsek K. Z. Vič-Ljubljana.

POJASNILO K ČLANKU »KAJ POREČEJO K TEMU«

Navedeni članek, ki je bil objavljen na predzadnji strani ovitka »Slovenskega čebelarja« št. 11—12 (1955) s podpisom V. R., je bil napisan z namenom, da bi pisec uveljavil svoje naziranje glede učinkovitosti sulfatiazola pri zatiranju

hude gnilobe, kar dokazuje sklicevanje na polemiko ing. Jožeta Riharja proti Vladu Rojcu v št. 5 »Slovenskega čebelarja« 1955. Ni moj namen peti slavo sulfatiazolu v borbi proti hudi gnilobi, poudariti pa moram resnici na ljubo, da navedbe V. R. v tem članku niso resnične, četudi »mu je znano, da so vsi trije čebelarji, na katere misli ing. Rihar v svojem poročilu, doma na Viču pri Ljubljani«. Resnica je, da sem podpisani v letu 1951 prijavil hudo gnilobo, ki se je pojavila v mojem čebelnjaku, Zvezi čebelarških društev kakor tudi Kmetijskemu znanstvenemu zavodu ter Veterinarskemu uradu MLO v Ljubljani. Po navodilu Kmetijskega znanstvenega zavoda in v sporazumu s takratnim veterinarskim oddelkom Uprave za kmetijstvo (dr. Sedej), sem moral pod nadzorstvom ing. Riharja svoje, za hudo gnilobo obolele čebele »zdraviti« in jih nisem smel zažveplati. Pri tem zdravljenju sem uporabljal določeno količino sulfatiazola.

Dejstvo je, da se je postopek popolnoma posrečil in da imam sedaj čebele zdrave, o čemer imam potrdilo veterinarja dr. Janka Korena, ki je čebele po zdravljenju trikrat v dveh letih pregledal, mikroskopsko ugotovil njihovo zdravstveno stanje ter mi nato izdal potrdilo o zdravju čebel. Od leta 1951 naprej se pri mojih družinah še ni pojavil sum, da so čebele bolne. Isti postopek kot pri sebi sem uporabil še v dveh drugih čebelnjakih z istim uspehom.

Iz tega sledi, da je bila ta uspešna preizkušnja opravljena v treh čebelnjakih in ne pri ireh čebelarjih z Viča, kakor trdi pisec V. R. zato mu je to, o čemer trdi, da mu je znano, v resnici neznano.

Pripominjam še to, da uporabljam sulfatiazol še vedno redno vsako leto. Ne morem pa trditi, da se moram prav tej redni uporabi sulfatiazola zahvaliti za zdravje svojih čebel, ker tega nisem znanstveno preiskal, imam pa kljub temu zaupanje vanj. Tudi ne morem trditi, da je moj postopek pri zatiranju hude gnilobe v vseh primerih učinkovit, četudi je res, da se je pri meni popolnoma posrečil. Vsekakor sem s tem postopkom ohranil velik del svojega čebelarstva, ki

bi mi bilo popolnoma uničeno, če bi uporabljal pri nas edino priznani sredstvi žveplo in ogenj. Morda je bil moj postopek pri zatiranju hude gnilobe pionirski poizkus, vendar dokazuje, da je uspešen. Vsekakor pa bi ga smel uporabiti samo prav vesten čebelar. Mnenja sem, da je treba ta postopek tudi znanstveno upoštevati.

Da pa ne bi kdo mislil, da sem hotel svoje izkušnje pri zatiranju hude gnilobe ljubosumno obdržati sam zase, moram pribiti, da sem o uspehu zdravljenja poročal Kmetijskemu znanstvenemu zavodu in da sem Zvezo čebelarских zadrug pismeno obvestil, da sem pripravljen s svojimi izkušnjami pomagati v borbi proti hudi gnilobi, vendar to do danes ni bilo potrebno, ker ni bilo za kaj takega od pristojnih forumov pobude.

To sem napisal zaradi tega, ker gre v navedenem članku za omalovaževanje dobronamernih poskusov ing. Riharja, kar dokazuje zadnji stavek članka, ki pa je tudi neresničen, kajti Vič ni bil področje prvih poizkusov ing. Riharja, temveč smo po njegovih navodilih delali v mojem čebelnjaku, ki pa ni na Viču. Zato Vič najbrž ni tako »nevarno žarišče« te nalezljive bolezni, čeprav se je lani tam kaj pojavila gniloba.

Jože Brezan

ZAVEDNOST ČEBELARJEV

Odbor naše Zveze se članom Čebelarškega društva v Gornji Radgoni najtopleje zahvaljuje za darilo v znesku 5000 dinarjev, ki so ga na svojem rednem letnem občnem zboru darovali skladu za Slovenskega čebelarja.

PO SKLEPU

plenarne seje ZČD znaša v letu 1956 naročnina za naš list 400 din, za nečlane 500 din. Na ovitku prejšnje dvojne številke je pomotoma navedena stara cena.

POJASNILO

V poročilu o plenarni seji, objavljenem na strani 44 Slovenskega Čebelarja številka 1—2/1956, je med drugim omenjeno, da je treba »zanemarjeno knjižnico urediti in izpopolniti«.

Resnici na ljubo moramo ugotoviti, da bivšega knjižničarja tov. Kobala v tem pogledu ne zadene nobena krivda.

ČEBELNJAK-PAVILJONCEK

z dvojnimi stenami za 4 AZ-panje in dva kranjčica naprodaj. Cena po dogovoru. Ponudbe je poslati na naslov: Terezija Pucelj, Soteska, pošta Straža.

PRODAM

20 praznih in malo rabljenih AZ-panjev na 10 satov, v katerih so bile zanesljivo zdrave čebele. Cena po dogovoru. — Franc Komelj — Ptuj, Ob Grajeni št. 2.

KUPIM

več AZ-panjev s čebeljimi družinami. Ponudniki naj pišejo na naslov: Aca Petrovič, Beograd, Vuka Karadžića 7/A.

DVOLETNO MEDENO DETELJO

dobavlja, dokler traja zaloga Čebelarška družina Višnja gora.

KONFEKCIJA

Ljutomer

VODI V CENI IN KVALITETI

Na debelo in na drobno

Nudimo vso moško težko konfekcijo in moško perilo. Brez konkurence so naše posteljne odeje, strojno ali ročno šivane v klotu in brokatu • Za najmlajše skrbi naš oddelek „pletilstvo“ • Vodimo posebni oddelek za naročila po meri • Prepričajte se o solidni kvaliteti in nizkih cenah v naših poslovalnicah:

LJUTOMER • RAVNE, KOROŠKO • VISOKO, BOSNA